Magyar irodalom

helyi tanterv

az általános tagozatos csoportok részére

9-12. évfolyam

Érvényes: 2023.09.01-től a 9-12. évfolyam számára

A tantárgy helyi tantervét kidolgozta:

Bajnai Diána, Gazdag Éva, Lázár Erika, Palásti Károly

Kiskunhalas, 2023. 10. 01.

A tantárgy helyi tantervét véleményezte, a nevelőtestület számára elfogadásra javasolta:

Kiskunhalas, 2023. 10. 01.

Szabó Ferenc
intézményvezető

Jóváhagyta:

Kiskunhalas, 2023. 10. 01.

fenntartó

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS **4**

9. ÉVFOLYAM **11**

10. ÉVFOLYAM **23**

11. ÉVFOLYAM **35**

12. ÉVFOLYAM **58**

Bevezetés

ÁLTALÁNOS MEGJEGYZÉSEK

Egy nemzet megmaradásának alapja, de fennmaradásának, jövőjének- is a záloga a kultúrája, az anyanyelve. Kultúránk, benne irodalmunk magyarul született meg, és ezen a nyelven formálódik tovább.

Az anyanyelven megszülető irodalom alkotói és hallgatói olyan olvasói hagyományt, kultúrát teremtenek, amely megerősíti egy közösség tagjainak az identitását. A magyar nyelv és irodalom tantárgy is a Kárpát-medencei magyarság irodalmát, szellemi örökségét egységesen és egységben kezeli.

A magyar nyelv és irodalom tantárgynak kitüntetett szerepe van: gondolkodni tanít, ismereteket ad át, szellemi, erkölcsi örökséget hagyományoz. Ezek olvasása, tanítása személyiséget formál, fejleszti a szépérzéket, az ítélőképességet, az erkölcsi érzékenységet. A magyar nyelv és irodalom tanításának nemcsak a műveltségátadás, a kompetenciafejlesztés, hanem az érzelmi nevelés is a célja.

A képzési szakasz feladata, hogy a tanulókat felkészítse az érettségire, tegye lehetővé – megfelelő ismeret, műveltség átadásával, a tanulói kompetenciák fejlesztésével – a sikeres továbbtanulást, a társadalomba való beilleszkedést. Érett, gondolkodó, ép erkölcsi érzékkel rendelkező, kiegyensúlyozott felnőttekként kerüljenek ki a közoktatásból.

A magyar nyelv és az irodalom tantárgy fejlesztési céljai jórészt összehangolhatók: az alaptantervben meghatározott hat fő fejlesztési területből (szövegértés; szövegalkotás; olvasóvá nevelés; mérlegelő gondolkodás, véleményalkotás; anyanyelvi kultúra, anyanyelvi ismeretek; irodalmi kultúra, irodalmi ismeretek) négy mindkét tantárgy keretében fejleszthető. Minden nyelvtanóra kiemelt feladata a szövegértés és a szövegalkotás tanítása.

- Kiemelt cél a gondolkodni tanítás, kíváncsiságuk, alkotókedvük megtartásával és az olvasó emberré való nevelés.
- Alakuljon ki a diákokban az önfejlesztés igénye. Ennek alapja az önvizsgálaton alapuló magatartás és gondolkodás fejlesztése. Az irodalmi szövegek sokfélesége biztosítja, hogy olyan esztétikai, morális, lélektani, társadalmi kérdésekkel szembesüljenek a tanulók, amelyekben felismerik önmagukat, saját gondjaikat.
- Cél, hogy a tanulók rendelkezzenek az irodalmi művek értelmezéséhez szükséges elemzési stratégiákkal. A művek tartalmi összefoglalásán túl vállalkozzanak önálló értelmezés kialakítására.
- Az irodalmi szövegek megértéséhez elengedhetetlen, hogy a diákok rendelkezzenek megfelelő művészettörténeti, műfajtörténeti, irodalomelméleti, -történeti ismeretekkel.
- Vegyék észre a különböző korok szerzői, művei között kialakuló párbeszédet, az irodalom vándortémáit és motívumait, értsék meg azok jelentésváltozását.

Az órakeret minimum 80%-át a törzsanyagra kell fordítani. A törzsanyag órai feldolgozása kötelező.

Az órakeret 20%-át a szaktanár választása alapján a tananyagok mélyebb, sokszínűbb tanítására, ismétlésre, gyakorlásra vagy a tanórán kívüli tudásszerzésre (múzeumlátogatás, színházi előadás megtekintése, előadó meghívása), kompetenciafejlesztésre, projektmunkák megalkotására lehet felhasználni. A választást segítő javaslatok a részletesen szabályozott kötelező törzsanyag mellett találhatók.

Ha a szaktanár úgy ítéli meg, hogy az órakeret 100%-át a törzsanyag tanítására kell fordítania, lemondhat a választás lehetőségéről.

A törzsanyagot jelentő témákra, művekre, tevékenységekre szánt órák nem vonhatók össze a szabadon választott témák, művek értelmezésére szánt órákkal. Az ajánlott, illetve választott témákra szánt órakeretet a pedagógus akkor használhatja fel, ha a törzsanyagot már feldolgozta a diákokkal.
A szövegek kiválasztásakor is ez a két elv érvényesül a magyar nyelv és az irodalom tanításában is: a törzsanyag témái és művei, a hozzájuk kapcsolódó választható témák, művek, illetve a szabadon választható témák, művek.

https://www.oktatas.hu/kozneveles/kerettantervek/2020_nat/kerettanterv_gimn_9_12_evf

https://www.oktatas.hu/kozneveles/kerettantervek/2020_nat/kerettanterv_alt_isk_5_8

A TANTÁRGY ÓRAKERETE:

Évfolyam	*Heti órakeret*	*Éves órakeret*
9.	2,5	87
10.	3	105
11.	3	105
12.	3	90

A TÉMAKÖRÖK ÓRASZÁMA ÉVFOLYAMONKÉNT

Témakör neve	KTT 9-10.	9.	10.	KTT 11.	11.	12.
Bevezetés az irodalomba – művészet, irodalom, ebből:	**4**	**4**				
A. A művészet fogalma, művészeti ágak. Művészet és irodalom. Az irodalom születése, hatása. Az irodalmi kommunikáció	*1*	*1*				
B. Szerzők, művek párbeszéde – a művészet	*1*	*1*				
C. Népszerű irodalom. Az irodalom határterületei	*1*	*1*				
D. Műnemi-műfaji rendszer	*1*	*1*				
Az irodalom ősi formái. Mágia, mítosz, mitológia, ebből:	**8**	9				
A. ***Az ősi magyar hitvilág***	*3*	3				
B. ***A görög mitológia***	*4*	4				
C. Egyéb teremtésmítosz - *Babiloni teremtésmítosz*	*1*	2				
A görög irodalom, ebből:	**11**	17				
A. ***Az epika születése***	*4*	6				
B. ***A görög líra, az időmértékes verselés***	*3*	4				
C) A görög dráma	*4*	7				
A római irodalom	**4**	5				
A Biblia mint kulturális kód, ebből:	**12**	13				
A. ***Az Ószövetség***	*5*	5				
B. ***Újszövetség***	*7*	8				
A középkor irodalma, ebből:	**11**	17				
A. ***Egyházi irodalom***	*3*	6				
B. ***Lovagi és udvari irodalom***	*2*	3				

C. Dante Alighieri: Isteni színjáték – Pokol (részletek)	*3*	4				
D. A középkor világi irodalma	*3*	4				
. A reneszánsz irodalma, ebből:	**16**	22				
A. A humanista irodalom	*4*	6				
B. A reformáció vallásos irodalma, az anyanyelvű kultúra születése, hatása az irodalomra, a magyar nemzeti tudatra	*2*	2				
C. A reformáció világi irodalma	*2*	2				
D. Líra a reformáció korában	*4*	4				
E. Dráma a reformáció korában	*4*	8				
. A barokk és a rokokó irodalma, ebből:	**7**		8			
A. Epika	*5*		5			
B. A kuruc kor lírája: műfajok, művek	*2*		3			
. A felvilágosodás irodalma, ebből:	**28**		43			
A. Az európai felvilágosodás	*9*		12			
a. Epika	*5*		5			
b. Dráma	*3*		5			
c. Líra	*1*		2			
***B. A felvilágosodás korának magyar irodalma: rokokó, klasszicizmus és szentimentalizmus*, ebből:**	*8*		10			
a. Epika	*2*		3			
b. Líra	*6*		7			
***C. Klasszicizmus és kora romantika a magyar irodalomban*, ebből:**	*11*		21			
a. Líra	*8*		10			
b. Epika	*1*		2			
c. Dráma	*2*		9			
. A romantika irodalma, ebből:	**9**		13			
a. Az angolszász romantika	*3*		3			
b. A francia romantika	*2*		2			
c. A német romantika	*1*		2			
d) Az orosz romantika	*2*		4			
e)A lengyel romantika	*1*		2			
. A magyar romantika irodalma I., ebből:	**26**		38			
A. Életművek a magyar romantika irodalmából I., ebből	*25*		40			
a. Vörösmarty Mihály	*8*		13			
b. Petőfi Sándor	*10*		17			
c. Jókai Mór	*7*		10			
B. Irodalomtudomány a romantika korában	*1*		1			
Szabadon felhasználható órák (órakeret maximum 20%-a) **az intézmény saját döntése alapján, felzárkóztatásra, elmélyítésre, tehetséggondozásra, illetve a tanár által választott alkotók, művek tanítására évfolyamonként 17-17 óra**	**34**	0	0			
Összes óraszám:	**170**	**85**	**102**	**0**	**0**	**0**

Témakör neve	**KTT 9-10.**	**9.**	**10.**	**KTT 11-12.**	**11.**	**12.**
I. A klasszikus modernség irodalma				**38**	**44**	
A) A nyugat-európai irodalom				*5*	*5*	

B) Az orosz irodalom				*5*	*5*	
C) A klasszikus modernizmus líra alkotói, alkotásai				*3*	*3*	
D) Romantika és realizmus a XIX. század magyar irodalmában				*25*	*31*	
1. Életművek a XIX. század második felének magyar irodalmából						
a) Arany János				*10*	*14*	
b) Mikszáth Kálmán				*6*	*8*	
2. Színház- és drámatörténet				*5*	*5*	
3. Szemelvények a XIX. század második felének és a századfordulónak a magyar irodalmából				*4*	*4*	
II. A magyar irodalom a XX. században				**44**	**52**	
A) Életművek a XX. század magyar irodalmából				***30***	***35***	
a) Herczeg Ferenc				*5*	*5*	
b) Ady Endre				*9*	*12*	
c) Babits Mihály				*8*	*10*	
d) Kosztolányi Dezső				*8*	*8*	
B) Portrék a XX. század magyar irodalmából				***9***	***10***	
a) Móricz Zsigmond				*5*	*6*	
b) Wass Albert				*4*	*4*	
C) Metszetek a XX. század magyar irodalmából I.				***5***	***7***	
Metszetek a modernista irodalomból – a Nyugat alkotói						
Juhász Gyula				*3*	*3*	
Tóth Árpád					*2*	
Karinthy Frigyes				*2*	*2*	
III. A modernizmus (a modernizmus kései korszaka) irodalma				**17**		**17**
A) Avantgárd mozgalmak				*3*		*3*
B) A világirodalom modernista lírájának nagy alkotói, alkotásai				*3*		*3*

C) A világirodalom modernista epikájának nagy alkotói, alkotásai				*4*		*4*
D) Színház- és drámatörténet: a modernizmus drámai törekvései				*4*		*4*
E) A posztmodern világirodalom				*3*		*3*
IV. A magyar irodalom a XX. században II.				**42**		**49**
A) Életmű a XX. század magyar irodalmából II.				***9***		***14***
József Attila				*9*		*14*
B) Portrék a XX. század magyar irodalmából I.				***7***		***7***
a, Örkény István (a drámával együtt: 2+2=4)				*2*		*2*
b, Szabó Magda (a drámával együtt: 2+1=3)				*2*		*2*
c, Kányádi Sándor				*3*		*3*
C) Metszetek a XX. század magyar irodalmából II.				***23***		***25***
a) Metszetek: egyéni utakon						
Szabó Dezső				*2*		*2*
Krúdy Gyula				*2*		*2*
Weöres Sándor				*2*		*2*
b) Metszetek a modernista irodalomból						
Szabó Lőrinc				*2*		*2*
Radnóti Miklós				*4*		*6*
c) Metszetek az erdélyi, délvidéki és kárpátaljai irodalomból				*6*		
Dsida Jenő						*2*
Reményik Sándor						*2*
Áprily Lajos						*2*
d) Metszet a „Fényes szellők nemzedékének” irodalmából				*2*		
Nagy László						*2*
e) Metszet a tárgyias irodalomból				*2*		
Pilinszky János						*2*
f) Metszetek az irodalmi szociográfia alkotóinak munkáiból				*1*		
Illyés Gyula						*1*
D) Színház- és drámatörténet				***3***		***3***

Örkény István				*2*		*2*
Szabó Magda				*1*		*1*
V. A XX. századi történelem az irodalomban				**8**		**8**
a) Trianon				*2*		*2*
b) Világháborúk				*1*		*1*
c) Holokauszt				*2*		*2*
d) Kommunista diktatúra				*1*		*1*
e) 1956				*2*		*2*
VI. Kortárs magyar irodalom				**5**		**6**
VII. Elmélyítés, összefoglalás, számonkérés, rendszerező ismétlés					**9**	**10**
VII. Szabadon felhasználható órakeret (órakeret maximum 20%-a) az intézmény saját döntése alapján, felzárkóztatásra, elmélyítésre, tehetséggondozásra, illetve a tanár által választott alkotók, művek tanítására (11. évfolyamon 20, 12. évfolyamon 18 óra)				**38 óra**		
Összes óraszám:				**192**	**105**	**90**

TANKÖNYVEK, SEGÉDESZKÖZÖK

- Az adott évfolyamon használt tankönyvek és segédeszközök jegyzékét az adott évfolyam aktuális tanmenete tartalmazza.

ÉRTÉKELÉS

- Az értékelés szempontjairól és módjáról a Pedagógiai program ad részletes tájékoztatást:

  https://szilady.net/gimnaziumrol/irattar

- A tananyag mélységét az érettségi követelményrendszer határozza meg: https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/erettsegi/vizsgakovetelmenyek2024/magy_nyelv_es_irod_2024_e.pdf

TEVÉKENYSÉGEK:

Az alábbi tevékenységi formákból a szaktanár szabadon választhat egy témakör tanításán belül:

- frontális osztálymunka, egyéni munka, pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés, listakészítés, megbeszélés, vita, érvelés, reflektálás, ppt-s bemutató, projektmunka

TANKÖNYVEK, SEGÉDESZKÖZÖK

- Az adott évfolyamon használt tankönyvek és segédeszközök jegyzékét az adott évfolyam aktuális tanmenete tartalmazza.

ÉRTÉKELÉS

- A értékelés szempontjairól és módjáról a Pedagógiai program ad részletes tájékoztatást:
https://szilady.net/gimnaziumrol/irattar

TEVÉKENYSÉGEK:

Az alábbi tevékenységi formákból a szaktanár szabadon választhat egy témakör tanításán belül:

- frontális osztálymunka, egyéni munka, pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés, listakészítés, rövid esszé, elemző dolgozat, összehasonlítás, megbeszélés, vita, érvelés, reflektálás, ppt-s bemutató, projektmunka

A TANTÁRGGYAL KAPCSOLATOS PEDAGÓGIAI SZERVEZÉSI MEGJEGYZÉSEK:

A református többlet megjelölt tartalmai javaslatok. A tanár szabadon dönt. Élhet vele, mást választhat, elhagyhatja az adott helyzetnek megfelelően. Ezt tanmenetében feltünteti.

9. évfolyam

I. Bevezetés az irodalomba – művészet, irodalom

JAVASOLT ÓRASZÁM

4 óra
Fejlesztési feladatok és ismeretek
A változatos lírai, kisprózai alkotások, szövegrészletek olvasása, közös értelmezése.
Szerző, előadó, terjesztő és befogadó változó viszonyrendszere: a művészetben való részvétel lehetőségei.
Nyelv és nyelviség az irodalomban: a képi és a hangzó nyelv, szóképek és retorikai alakzatok a hétköznapi és az irodalmi kommunikációban.

TÖRZSANYAG:	AJÁNLOTT TANANYAG:
A) Az irodalom és hatása	
Karinthy Frigyes: A cirkusz	Örkény István: Ballada a költészet hatalmáról II. János Pál pápa levele a művészeknek (részletek)
B) Szerzők, művek párbeszéde	
Aiszóposz: A tücsök és a hangya Hajnóczy Péter: A hangya és a tücsök Romhányi József: Tücsökdal	
C. Népszerű irodalom. Az irodalom határterületei	
Arthur Conan Doyle: Sherlock Holmes-történetek (részletek)	Irodalom és film Agatha Christie: Tíz kicsi néger
D. Műnemi-műfaji rendszer	

FOGALMAK

művészet, szépirodalom, szórakoztató irodalom, irodalmi kommunikáció; szerző, alkotó, terjesztő, másoló, előadó, befogadó; befogadás, értelmezés, műnem, epika, líra, dráma, műfaj, monda, elbeszélés, regény, elbeszélő költemény, dal, himnusz, óda, elégia, metafora, hasonlat, költői megformáltság, történet, elbeszélés, lírai én, narrátor, beszélő, dialógus, monológ

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

Történelem: őskor, írásbeliség kialakulása,
Vizuális kultúra: filmplakát, képregény, filmes műfajok, falfirka, képelemzés

II. Az irodalom ősi formái. Mágia, mítosz, mitológia

JAVASOLT ÓRASZÁM

9 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A mítoszok kulturális jelentőségének megértése.
Hősök és archetípusok a kortárs kultúrában, pl. populáris filmen, videojátékban vagy képregényben.
Mítosz- és hőstípusok megkülönböztetése, felismerése. Mítoszok, mondák és népmesék.
Az archaikus, mitikus világkép és a kortárs világkép viszonyának mérlegelése.
Az alapvető emberi magatartásformák felismerése és azonosítása a mitológiai történetekben és eposzokban.
A vándormotívumok felismerése pl. vízözön, örök élet utáni vágy.
Irodalmi alapformák, műfajok és motívumok megismerése.
A történetmesélés formáinak elemzése, az elbeszélői nézőpontok és a narratív struktúra szerepének felismerése.
A görög kultúra máig tartó hatásának felismerése: pl. archetipikus helyzetek, mitológiai és irodalmi adaptációk, intertextualitás; mai magyar szókincs.

TÖRZSANYAG:	**AJÁNLOTT TANANYAG:**
A. Az ősi magyar hitvilág	
Hoppál Mihály: Sámánok. Lelkek és jelképek (részletek)	Diószegi Vilmos: Az ősi magyarok hitvilága (Világfa) Anonymus: Gesta Hungarorum (ford.: Pais Dezső) (részletek) Jankovics Marcell: Az égig érő fa (részlet)
Irodalom és mozgókép: Jankovics Marcell: Ének a csodaszarvasról (részlet)	
B. A görög mitológia	
A világ születése; istenek születése és harca; istenek nemzedékei, világkorszakok; az ember teremtése Az olimposzi istenek A görög mitológia híres történetei (Hermész, Dionüszosz, Héraklész tettei, Daidalosz és Ikarosz, Thészeusz és Ariadné, a Minótaurosz)	További görög mítoszok: Hésziodosz: Istenek születése (részletek) Hésziodosz: Munkák és napok (részletek) A görög mitológia motívumainak, alakjainak megjelenése későbbi korok irodalmában
C. Egyéb teremtésmítosz	
Babiloni teremtésmítosz (részlet)	

ÉRETTSÉGI KÖVETELMÉNYEK

Irodalom határterületei: Népköltészet, mítosz, mese és kultusz

FOGALMAK

szóbeliség, írásbeliség, sámánizmus, regös, mágus, jokulátor, táltos, világfa, antikvitás, mítosz, mitológia eredetmítosz, archaikus világ, archetípus

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Vizuális kultúra: az antik-görög művészet néhány alkotása; illusztrációk és irodalmi művek párhuzamai, későbbi korok témafeldolgozásai.
- Földrajz: topológiai tájékozódás.
- Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: az antik világ nagy szónokai, történetírói.
- Matematika; fizika: tudománytörténet; az antik világ tudományosságának öröksége.

Filozófia: antik filozófusok, filozófiai irányzatok.

III. A görög irodalom

JAVASOLT ÓRASZÁM

17 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Ismerkedés az ókori görög mitológiai történetekkel a törzsanyagban megjelöltek alapján.
Részletek ismerése a homéroszi eposzokból.
Szemelvények ismerése a görög lírából (pl. Anakreón, Szapphó, Alkaiosz, Szimónidész) és prózaepikából (Aiszóposz fabuláiból).
A szerzőkhöz, illetve hősökhöz kapcsolódó toposzok megismerése.
Irodalmi alapformák, történetek és motívumok hatásának, továbbélésének bemutatása többféle értelmezésben az irodalomban, képzőművészetben, filmen.
Az ókori görög színház és dráma jellemzőinek, valamint a színház- és drámatörténetre gyakorolt hatásának megismerése.
A műelemző képesség fejlesztése, a hősök jellemzése, magatartásuk, konfliktusaik megértése.
Magatartásformák, konfliktusok, értékek felismerése, szembesítése, a drámai művekben felvetett erkölcsi problémák megértése, mérlegelése.
Drámai helyzetek és dramaturgiai eszközök megértése drámajátékon keresztül, részvétel drámai jelenet kidolgozásában és előadásában.
A tragikum és a komikum műfajformáló minőségének megértése.
Lehetőség szerint e szerzők valamely művéből készült kortárs színházi előadás megtekintése, a színházi előadás élményének megbeszélése, feldolgozása.
Különféle magatartásformák, konfliktusok, értékek és hibák (harmónia, mértéktartás,) felismerése; ezek elemzésével, értékelésével erkölcsi érzék fejlesztése.

TÖRZSANYAG:	AJÁNLOTT TANANYAG:
A. Az epika születése	
Homérosz: Íliász vagy Odüsszeia (részletek)	
B. A görög líra, az időmértékes verselés	
Alkaiosz: Az állam hajója	Szemelvények az antik görög lírából
Alkaiosz: Bordal	
Szapphó: Aphroditéhez	
Szapphó: Édesanyám! Nem perdül a rokka	
Anakreón: Töredék a halálról	
Anakreón: Gyűlölöm	
C. A görög dráma	
Színház- és drámatörténet: Szophoklész: Antigoné	Szophoklész: Oidipusz király Arisztophanész: Lüszisztraté

ÉRETTSÉGI KÖVETELMÉNYEK

Színház és dráma:
Szophoklész egy műve

FOGALMAK

eposz, eposzi konvenciók: propozíció, invokáció, enumeráció, in medias res, deus ex machina, hexameter; dal, elégia, epigramma, himnusz, időmértékes verselés fogalmai, toposz, tragédia, komédia, dialógus, monológ, hármas egység, akció, dikció, drámai szerkezet, expozíció, konfliktus, tetőpont, megoldás, kar, katarzis

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Földrajz: egy-két fennmaradt antik színház topológiája.
- Etika; filozófia: Arisztotelész Poétikájának néhány alapvetése.
- Dráma és tánc: színházművészet, színháztörténet.

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK

Homérosz: Odüsszeia (részletek)
Szophoklész: Antigoné

MEMORITEREK

Homérosz: Odüsszeia (részlet)

IV. A római irodalom

JAVASOLT ÓRASZÁM

5 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Szemelvények megismerése a római lírából és epikából, Horatius és Vergilius művek, továbbá Catullus, Ovidius, Phaedrus művek vagy részletek.
A római irodalom műfajainak, témáinak, motívumainak hatása, továbbélése.
Emberi magatartásformák azonosítása, értékelése a művek, illetve a szerzők portréi alapján; a horatiusi életelvek érvényességének vizsgálata.
Irodalmi műfajok, versformák megismerése.
A görög és római kultúra viszonyának értelmezése.
A római kultúra máig tartó hatásának felismerése (mitológiai és irodalmi adaptációk, intertextualitás).

TÖRZSANYAG:	AJÁNLOTT TANANYAG:
A polgárháborúk kora	
Catullus: Gyűlölök és szeretek	Catullus: Éljünk, Lesbia
A. Augustus kora	
Vergilius: Aeneis (Első ének, 1-7.sor)	Vergilius: IV. ecloga Horatius: Leuconoénak Horatius: Licinius Murenához
Vergilius: IX. ecloga	
Horatius: Thaliarchushoz	
Ovidius: Átváltozások	
Pygmalion	

ÉRETTSÉGI KÖVETELMÉNYEK

Választható korok és művek a világirodalomból:
Európai irodalom alapvető hagyományai: az antikvitás

FOGALMAK

imitáció, dal, óda, elégia ekloga, episztola, strófaszerkezet, horatiusi alapelvek, ars poetica

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; Földrajz: az antik római kultúra topológiája.Vizuális kultúra: korabeli művek és későbbi feldolgozások.

MEMORITEREK

- Anakreón: Gyűlölöm azt…
- Catullus: Gyűlölök és szeretek

V. A Biblia mint kulturális kód

JAVASOLT ÓRASZÁM

13 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A Biblia felépítésének tanulmányozása, a szöveghagyomány jellemzőinek és jelentőségének megértése.
Szemelvények olvasása az Ó- és Újszövetségből: alapvető történetek, motívumok és műfajok megismerése.
Háttérismeretek a Bibliához mint az európai kultúra korokon és világnézeteken átívelő, alapvető kódjához.
Kitekintés a bibliai történetek későbbi megjelenéseire az irodalomban és más művészeti ágakban.
A bibliai hagyomány meghatározó jellege a szóbeli és írásos kultúrában: szókincsben, szólásokban, témákban, motívumokban.
A Bibliához kapcsolódó ünnepek, hagyományok eredete, tartalma.
A Biblia hatástörténetét feltáró és megértető, önálló és csoportos kutatási és projektfeladatok.

TÖRZSANYAG:	AJÁNLOTT TANANYAG:
Az Ószövetség (részletek)	
a. Történeti könyvek	Szemelvények az Ószövetségből Az Ószövetség motívumainak megjelenése későbbi korok irodalmi alkotásaiban
Mózes első könyvéből **részletek**:	
• Teremtéstörténet	
• József	
Mózes második könyvéből részletek:	
• Kivonulás Egyiptomból (**részletek**), a Tízparancsolat	
b. Tanító könyvek	Az Ószövetség és a film Ridley Scott: Exodus vagy Roger Young: Mózes (vagy más Ószövetség-feldolgozás)
• Zsoltárok könyve (23., 42.)	Az Ószövetség és a képzőművészet (pl.: Michelangelo Buonarotti, Pieter Bruegel, William Blake, Modigliani képei)
Újszövetség (részletek)	
Az „örömhír”	
Máté evangéliumából részletek:	Szemelvények az Újszövetségből

• Jézus Krisztus születése, megkeresztelése	Az Újszövetség motívumainak megjelenése későbbi korok irodalmi alkotásaiban Karinthy: Barabbás
• Jézus Krisztus tanításai: Hegyi beszéd, A magvető példázata	
• Passió-történet	Az Újszövetség és a film Franco Zeffirelli: A Názáreti Jézus vagy Catharine Hardwicke: A születés (vagy más Újszövetség-feldolgozás)
• Jézus feltámadása	
Lukács evangéliumából (részletek):	
• Az irgalmas szamaritánus	Az Újszövetség és a képzőművészet (pl.: M.S. mester, Michelangelo Buonarroti, Tintoretto, Albrecht Dürer, Caravaggio, Munkácsy Mihály)
• A tékozló fiú	
Pál apostol Szeretethimnusza	

ÉRETTSÉGI KÖVETELMÉNYEK

Választható korok és művek a világirodalomból:
Európai irodalom alapvető hagyományai: Biblia (műfajok, témák, motívumok, hőstípusok)

FOGALMAK

Biblia, Ószövetség, Újszövetség, Héber Biblia, zsidó vallás, kánon, kanonizáció, teremtéstörténet, pusztulástörténet, Tóra, Genesis, Exodus, zsoltár, próféta, kereszténység, evangélium, szinoptikusok, napkeleti bölcsek, apostol, példabeszéd, passió, kálvária, apokalipszis

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Hittan
- Vizuális kultúra; Ének-zene: a Biblia hatása más művészeti ágakra; különböző korok bibliai témafeldolgozásai, különféle művészeti ágak példáival.
- Digitális kulktúra

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK

- Biblia (részletek az Ószövetségből és az Újszövetségből.)

VI. A középkor irodalma

JAVASOLT ÓRASZÁM

17 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Az irodalomtörténeti korszakolás sajátosságainak, nehézségeinek, céljainak megismerése.
A művelődéstörténeti kontextus jelentőségének megértése az irodalmi mű elemzésében.
Az irodalomtörténeti korszak történelmi, művelődéstörténeti hátterének, sajátosságainak tanulmányozása.
A korstílus fogalmának bevezetése; az irodalom és a társművészetek kapcsolata.
A tanév során megismert szövegek új szempontú rendszerezése, ismétlése.
Szövegrészlet elemzése a középkor irodalmából az alábbi műfajok közül: vallomás, lovagi epika, legenda, himnusz.
A középkori irodalom jellegének megismerése az ókeresztény és középkori szakaszban.
A vallásos és világi irodalom együtthatásának megismerése.
Az egyház irodalomra gyakorolt hatásának megértése.
A kéziratos kor írási és olvasási szokásainak megismerése.

Az antikvitás középkorra tett hatásának felismerése (pl. Vergilius-Dante).
Dante és Villon életműve jelentőségének megértése.

TÖRZSANYAG:	AJÁNLOTT TANANYAG:
A. Egyházi irodalom	
a. Epika:	Umberto Eco: A rózsa neve Szent Erzsébet legendája (részlet) Szent Margit legendája (részlet) Szent Gellért püspök legendája (részlet) Tommaso da Celano: Ének az utolsó ítéletről
Szent Ágoston: Vallomások (részlet)	
Halotti beszéd és könyörgés	
b. Líra	
Jacopone da Todi: Himnusz a fájdalmas anyáról	
Ómagyar Mária-siralom	
B. Lovagi és udvari irodalom	
a. Epika	
Anonymus: Gesta Hungarorum (részlet)	Kálti Márk: Képes krónika (részlet)
	Irodalom és film Terry Jones és Terry Gilliam: Gyalog galopp
b. Líra	
Walter von der Vogelweide: A hársfaágak csendes árnyán	Walter von der Vogelweide: Ó, jaj, hogy eltűnt minden
C. Dante Alighieri: Isteni színjáték – Pokol (részletek)	Irodalom és képzőművészet Dante: Pokol Gustave Doré illusztrációi, Auguste Rodin munkái
D. A középkor világi irodalma	
vágánsköltészet Carmina Burana (részlet)	Irodalom és zene Carl Orff: Carmina Burana
François Villon: A nagy testamentum (részletek)	Irodalom és színház Szakácsi Sándor – Őze Áron: A cella

ÉRETTSÉGI KÖVETELMÉNYEK

Választható korok és művek a világirodalomból:
Európai irodalom alapvető hagyományai:
Emelt: középkor

FOGALMAK

középkor, korstílus, művelődéstörténet, romanika, gótika, patrisztika, skolasztika, katedrális, vallomás, legenda, rím, egyházi kultúra, lovagi kultúra, trubadúr, moralitás, vágáns költészet, nyelvemlék, szövegemlék, gesta, krónika, intelem, kódex, prédikáció, Pokol, Purgatórium, Paradicsom, emberiségköltemény, allegória, szimbólum, tercina, balladaforma, rondó, rím, oktáva, testamentum, haláltánc, oximoron

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Vizuális kultúra; Ének-zene: a középkori építészet, képzőművészet, zene néhány alkotása.

- Digitális kultúra, könyvtár: tájékozódás a Villon-fordításokról.

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK

Dante Alighieri: Isteni színjáték – Pokol (részletek)
François Villon: A nagy testamentum (részletek)

MEMORITEREK

Halotti beszéd és könyörgés (részlet)
Ómagyar Mária-siralom (részlet)

VII. A reneszánsz irodalma

JAVASOLT ÓRASZÁM

22 óra, ebből:

- A) A humanista irodalom: 6 óra
- B) A reformáció vallásos irodalma, az anyanyelvi kultúra születése, hatása az irodalomra, a magyar nemzeti tudatra: 2 óra
- C) A reformáció világi irodalmából: 2 óra
- D) Líra a reformáció korában: 4 óra
- E) Színház- és drámatörténet: dráma a reformáció korában: 8 óra

A) A humanista irodalom

JAVASOLT ÓRASZÁM

6 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Az irodalomtörténeti korszakolás sajátosságainak, nehézségeinek, céljainak megismerése.
A művelődéstörténeti kontextus jelentőségének megértése az irodalmi mű elemzésében.
Az irodalomtörténeti korszak történelmi, művelődéstörténeti hátterének, sajátosságainak tanulmányozása.
A korstílus fogalmának rögzítése; az irodalom és a társművészetek kapcsolata.
A tanév során megismert szövegek új szempontú rendszerezése, ismétlése.
Petrarca-szonett megismerése.
A magyar irodalomtörténettel és a nemzeti kultúrával, hagyományokkal kapcsolatos ismereteinek elmélyítése Janus Pannonius műveinek olvasásával és értelmezésével.

TÖRZSANYAG:	AJÁNLOTT TANANYAG:
a. Líra	Petrarca: Daloskönyv (részletek) Janus Pannonius: Galeotto Marzióhoz Janus Pannonius: Búcsú Váradtól Janus Pannonius: Mars istenhez békességért Janus Pannonius: A saját lelkéhez
Petrarca: Pó, földi kérgem	
Portré: Janus Pannonius	
Janus Pannonius: Pannónia dicsérete	
Janus Pannonius: Egy dunántúli mandulafáról	
b. Epika	

Boccaccio: Dekameron, Első nap 3. novella	Boccaccio: Dekameron (részletek)

FOGALMAK

reneszánsz, humanizmus, reformáció, szonett, novella, novellafüzér, anekdota, búcsúvers

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Történelem: Mátyás udvara
- Vizuális kultúra; Ének-zene: a reneszánsz építészet, képzőművészet, zene néhány alkotása.

B) A reformáció vallásos irodalma, az anyanyelvi kultúra születése, hatása az irodalomra, a magyar nemzeti tudatra

JAVASOLT ÓRASZÁM

2 óra

TÖRZSANYAG:	AJÁNLOTT TANANYAG:
A reformáció vallásos irodalma, az anyanyelvű kultúra születése	
a. Bibliafordítások Károli Gáspár Szent Biblia fordítása (részlet)	Irodalom és film Eric Till: Luther (részlet)
b. Zsoltárfordítások Szenczi Molnár Albert: 42. zsoltár	Reményik Sándor: A fordító Sylvester János: Újtestamentum fordítása (ajánló vers)
c. Heltai Gáspár: Száz fabula (részletek)	Irodalom és film Richly Zsolt: Heltai Gáspár mesél (rajzfilmek) (részlet)

C) A reformáció világi irodalmából

JAVASOLT ÓRASZÁM

2 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A reformáció kultúrtörténeti jelentőségének (iskolák, nyomdák, anyanyelvűség) megismerése.
A XVI. századi Magyarországon a reformáció gyors terjedése okainak (miért és hogyan) megértése.
A XVII. század elejétől megjelenő a katolikus megújulás jellemzőinek megismerése
A magyar és európai reformációs irodalom műfaji gazdagságának, sokszínűségének megismerése.

TÖRZSANYAG:	AJÁNLOTT TANANYAG:
a. Históriás énekek	Szemelvények a magyar reformáció irodalmából
Tinódi Lantos Sebestyén: Eger vár viadaljáról (részlet)	

b. Széphistóriák Gyergyai (Gergei) Albert: História egy Árgirus nevű királyfiról és egy tündér szűz leányról (részletek)	
	A regény születése Miguel Cervantes Saavedra: Don Quijote (részletek)

FOGALMAK

bibliafordítás, zsoltárfordítás, vitairat, vitadráma, jeremiád, fabula, dallamvers, szövegvers, mese, példázat, históriás ének, széphistória, lovagregény-paródia

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Történelem: Mátyás udvara
- Vizuális kultúra; Ének-zene: a reneszánsz építészet, képzőművészet, zene néhány alkotása.
- Angol

D) Líra a reformáció korában

JAVASOLT ÓRASZÁM

4 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Bevezetés a költészet olvasásába: néma és hangos olvasás, megzenésített versek befogadása, versmondás, költemények kreatív-produktív feldolgozása.
Lírai beszédhelyzetek, szerepek, alapvető műfajok (dal, epigramma, óda, elégia).
Líra és metrika, líra és zeneiség: az ütemhangsúlyos verselés alapjai.
Népköltészet, közköltészet és műköltészet a régi és klasszikus magyar irodalomban.
A szonett formai változása Shakespeare-nél.
A törzsanyagban megnevezett költemények részletesebb értelmezése a korábban megismert stilisztikai-poétikai fogalmak segítségével.

TÖRZSANYAG:	AJÁNLOTT TANANYAG:
a. Portré: Balassi Bálint	
Balassi Bálint: Egy katonaének	További Balassi-versek További Shakespeare-szonettek
Balassi Bálint: Borivóknak való	
Balassi Bálint: Adj már csendességet…	
Balassi Bálint: Hogy Júliára találá	
b. ***William Shakespeare***: LXXV. szonett	

ÉRETTSÉGI KÖVETELMÉNYEK

Választható szerzők: Balassi Bálint

FOGALMAK

Balassi-strófa, Balassa-kódex, hárompilléres versszerkezet, katonaének, szonett

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Történelem: Mátyás udvara
- Vizuális kultúra; Ének-zene: a reneszánsz építészet, képzőművészet, zene néhány alkotása.

E) Színház- és drámatörténet: dráma a reformáció korában

JAVASOLT ÓRASZÁM

8 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Az angol reneszánsz színház és dráma jellemzőinek, a shakespeare-i dramaturgia és nyelvezet befogadása, reflektálás Shakespeare drámairói életművének hatására.
A színházi kultúra alapvető változásai a görög színháztól a shakespeare-i színházig.
A műelemző képesség fejlesztése, a hősök jellemzése, magatartásuk, konfliktusaik megértése.
Magatartásformák, konfliktusok, értékek felismerése, szembesítése, a drámai művekben felvetett erkölcsi problémák megértése, mérlegelése.
Drámai helyzetek és dramaturgiai eszközök megértése drámajátékon keresztül, részvétel drámai jelenet kidolgozásában és előadásában.
A tragikum és a komikum műfajformáló minőségének megértése.
A törzsanyagban megjelölt művek egyikének feldolgozása.
Lehetőség szerint a szerző valamely művéből készült kortárs színházi előadás megtekintése, a színházi előadás élményének megbeszélése, feldolgozása.

TÖRZSANYAG:	AJÁNLOTT TANANYAG:
William Shakespeare: Romeo és Júlia vagy Hamlet, dán királyfi	Irodalom és film Franco Zeffirelli: Romeo és Júlia (vagy más feldolgozás)
	Irodalom és film Franco Zeffirelli: Hamlet (vagy más feldolgozás)

ÉRETTSÉGI KÖVETELMÉNYEK

Színház és dráma:
Shakespeare egy műve

Választható korok és művek a világirodalomból:
Európai irodalom alapvető hagyományai:
Emelt: reneszánsz

FOGALMAK

blank verse, commedia dell'arte, hármas színpad, a shakespeare-i dramaturgia, királydráma, bosszúdráma, lírai tragédia

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Történelem: Mátyás udvara
- Vizuális kultúra; Ének-zene: a reneszánsz építészet, képzőművészet, zene néhány alkotása.
- Angol nyelv

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK

William Shakespeare: Romeo és Júlia vagy Hamlet, dán királyfi

MEMORITEREK

Janus Pannonius: Pannónia dicsérete
Balassi Bálint: Egy katonaének (részlet)
Balassi Bálint: Adj már csendességet… (részlet)

TÉMAKÖR	ÓRASZÁM
vezetés az irodalomba	
irodalom ősi formái. Mítosz, mitológia, mágia.	
rög irodalom	
római irodalom	
blia, mint kulturális kód	
középkor irodalma	
reneszánsz irodalma	

ÉRETTSÉGI KÖVETELMÉNYEK

Műfajok, poétika:
Műnemek és műfajok, alapvető versformák felismerése, poétikai fogalmak alkalmazása művek bemutatásában, értelmezésében, azonos műfajú alkotások összehasonlítása

Témák, motívumok világa:
Vándorlás, beavatás, kaland, sziget, kert, bűn és bűnhődés, férfi és nő, hegy, ember és természet

10. évfolyam

VIII. A barokk és a rokokó

JAVASOLT ÓRASZÁM:

8 óra, ebből:

- A) Epika: 5 óra
- B) A kuruc kor lírája: 3 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Az irodalomtörténeti korszakolás sajátosságainak, nehézségeinek, céljainak megismerése.
A művelődéstörténeti kontextus jelentőségének megértése az irodalmi mű elemzésében.
Az irodalomtörténeti korszak történelmi, művelődéstörténeti hátterének, sajátosságainak tanulmányozása.
A korstílus fogalmának rögzítése; az irodalom és a társművészetek kapcsolata.
A törzsanyagban felsorolt szerzők és műveik megismerése, rendszerezése.
A magyar irodalomtörténettel és a nemzeti kultúrával, hagyományokkal kapcsolatos ismereteinek elmélyítése a törzsanyaghoz tartozó művek olvasásával és értelmezésével.

TÖRZSANYAG:	AJÁNLOTT TANANYAG:
A) Epika	
a) Vitairatok, vallásos értekezések – a katolikus megújulás	
Pázmány Péter: Alvinczi Péter uramhoz írt öt szép levél (részlet)	
b) **Portré**: Zrínyi Miklós és a barokk eposz	
Zrínyi Miklós: Szigeti veszedelem (részletek)	
c) Levél	
Mikes Kelemen: Törökországi levelek (1., 37., 112.)	Mikes Kelemen: Törökországi levelek (részletek)
d) Tudományos élet	
Apáczai Csere János:	Apáczai Csere János: Az iskolák felette szükséges voltáról (részlet)
Magyar Encyclopaedia (részlet)	
B) A kuruc kor lírája: művek, műfajok	
Rákóczi-nóta	
Őszi harmat után	

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK

Mikes Kelemen: Törökországi levelek (1., 37., 112.)

- Zrínyi Miklós: Szigeti veszedelem (részletek)

FOGALMAK

barokk, katolikus megújulás (ellenreformáció), jezsuita, barokk eposz, barokk körmondat, pátosz, röpirat, fiktív levél, kuruc, labanc, bujdosóének, toborzó dal, kesergő, rokokó, emlékirat

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

hittan: Vitairatok, vallásos értekezések – a katolikus megújulás, Pázmány Péter
ének-zene: kuruc dalok

rajz és vizuális kultúra: barokk korstílus, rokokó

IX. A felvilágosodás irodalma

JAVASOLT ÓRASZÁM:

44 óra, ebből:
A. Az európai felvilágosodás: 12 óra
B. A felvilágosodás korának magyar irodalma: rokokó, klasszicizmus és szentimentalizmus: 10 óra
C. Klasszicizmus és kora romantika a magyar irodalomban: 21 óra

A) Az európai felvilágosodás

JAVASOLT ÓRASZÁM:

12 óra, ebből:
a. Epika: 5 óra
b. Dráma: 5 óra
c. Líra: 2 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A korstílus fogalmának használata az európai művelődéstörténetben.
Az európai irodalom nagy korstílusai jellemzőinek, történelmi és eszmei hátterének megismerése.
Irodalom és képzőművészet kapcsolata; a korstílusok jelenléte a képzőművészetekben.
Az európai irodalom nagy korstílusai időbeli és térbeli viszonyainak, különbségeinek megismerése.
A korstílus felhasználása az irodalmi elemzés egyik kontextusaként.
A tanév során megismert szövegek új szempontú rendszerezése, áttekintése a történetiség, a korstílusok nézőpontjából.
A klasszicizmus eszmetörténeti háttere, főbb sajátosságai.
A felvilágosodás mint mozgalom és mint eszmetörténeti irányzat.

TÖRZSANYAG:	**AJÁNLOTT TANANYAG:**
a) Epika	
Jonathan Swift: Gulliver utazásai (részletek)	Montesquieu: Perzsa levelek (részlet)
	Jean-Jacques Rousseau: Értekezés az emberi egyenlőtlenség eredetéről és alapjairól (részlet)
	Jean-Jacques Rousseau: Emil (részlet)
	Johann Wolfgang von Goethe: Az ifjú Werther szenvedései (részlet)
Voltaire: Candide (részletek)	Georg Wilhelm Friedrich Herder: Eszmék az emberiség történetének filozófiájáról és más írások (részlet)
b) ***Színház- és drámatörténet***	
A francia klasszicista dráma	
Irodalom és színház	Irodalom és színház
Molière: A fösvény vagy Tartuffe	Jean Racine: Phaedra (részlet)
	Pierre Corneille: Cid (részlet)
	Nicolas Boileau-Despréaux: Ars poetica (részlet)

Johann Wolfgang von Goethe: Faust I. (részletek)	Irodalom és színház
	A német késő klasszicista, koraromantikus dráma
	Friedrich Schiller: Tell Vilmos vagy más Schiller-dráma
c) Líra	
Robert Burns: John Anderson	William Blake: A tigris
	William Blake: A bárány
Robert Burns: Falusi randevú	Johann Wolfgang von Goethe: A vándor éji dala
	Johann Wolfgang von Goethe: A Tündérkirály

ÉRETTSÉGI KÖVETELMÉNYEK:

Választható korok és művek a világirodalomból:
felvilágosodás
Színház és dráma:
Moliére egy műve,

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK

Molière: A fösvény vagy Tartuffe

FOGALMAK

felvilágosodás, klasszicizmus, szentimentalizmus, enciklopédia, racionalizmus, empirizmus, utaztató regény, tézisregény, „sziget regény”, szatíra, gúny, klasszicista dráma, normatív poétika, rezonőr, weimari klasszika, drámai költemény

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

Rajz és vizuális kultúra: klasszicizmus korstílus
Történelem
Dráma: Moliere színháza
Angol nyelv: Burns
Német nyelv: Goethe, Schiller
Francia nyelv

B) A felvilágosodás korának magyar irodalmából: rokokó, klasszicizmus, szentimentalizmus

JAVASOLT ÓRASZÁM:

10 óra, ebből:
a. Epika: 3 óra
b. Líra: 7 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Az irodalomtörténeti korszakolás sajátosságainak, nehézségeinek, céljainak megismerése.
A művelődéstörténeti kontextus jelentőségének megértése az irodalmi mű elemzésében.
Az irodalomtörténeti korszak történelmi, művelődéstörténeti hátterének, sajátosságainak tanulmányozása.
A korstílus fogalmának rögzítése; az irodalom és a társművészetek kapcsolata
a magyar irodalomtörténettel és a nemzeti kultúrával, hagyományokkal kapcsolatos ismereteinek elmélyítése a törzsanyagban rögzített szerzők és műveik olvasásával és értelmezésével.

TÖRZSANYAG:	AJÁNLOTT TANANYAG:
a) Epika	
Csokonai Vitéz Mihály:	Bessenyei György: Egy tudós társaság iránt való jámbor szándék (részlet)
Dorottya vagyis a dámák diadalma a fársángon (részletek)	Kármán József: Fanni hagyományai (részletek)
	Kármán József: A nemzet csinosodása (részlet)
	Kazinczy Ferenc: Fogságom naplója (részletek)
b) Líra	
Kazinczy Ferenc: Tövisek és virágok (részletek)	
Portré: Csokonai Vitéz Mihály	Csokonai Vitéz Mihály: Szegény Zsuzsi a táborozáskor
	Csokonai Vitéz Mihály: Az én poézisom természete
Csokonai Vitéz Mihály: Az estve	Csokonai Vitéz Mihály: A feredés
Csokonai Vitéz Mihály: A boldogság	Csokonai Vitéz Mihály: Az anákreoni versek
Csokonai Vitéz Mihály: Tartózkodó kérelem	Csokonai Vitéz Mihály: Jövendölés az első oskoláról a Somogyban
Csokonai Vitéz Mihály: Szerelemdal a csikóbőrös kulacshoz	Csokonai Vitéz Mihály: A tihanyi Ekhóhoz Csokonai Vitéz Mihály: A vidám természetű poéta
Csokonai Vitéz Mihály: A Reményhez	
Csokonai Vitéz Mihály: A Magánossághoz	

REFORMÁTUS TÖBBLET:

Élet a Debreceni és Sárospataki Református Kollégiumban.
Kazinczy, Fazekas Mihály, Hatvani István munkássága

ÉRETTSÉGI KÖVETELMÉNYEK:

Választható szerzők:
Csokonai Vitéz Mihály

MEMORITEREK

Csokonai Vitéz Mihály: A Reményhez
Csokonai Vitéz Mihály: Tartózkodó kérelem (az általános iskolai memoriter felújítása)

FOGALMAK

vátesz, röpirat, komikus vagy vígeposz, szentimentális levélregény, nyelvújítás, ortológusok, neológusok, stílusszintézis, piktúra, szentencia, anakreoni dalok, népies helyzetdal

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

Magyar nyelv-nyelvújítás,
Ének-zene: Csokonai- dal
Rajz és vizuális kultúra:
Dráma: Dorottya

C) A klasszicizmus és kora romantika a magyar irodalomban

JAVASOLT ÓRASZÁM:

21 óra, ebből:
a. Líra: 10 óra
b. Epika: 2 óra
c. Dráma: 9 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A hazához fűződő viszonyt tematizáló lírai és prózai szövegek olvasása, értelmezése.
Világkép és műfajok, kompozíciós, poétikai és retorikai megoldások összefüggéseinek felismertetése.
Társadalmi, közösségi és egyéni konfliktusok, kérdésfelvetések szellemi hátterének feltárása a társadalomtörténeti jelenségként is értelmezett irodalomban.
A művek történeti nézőpontú megközelítése, a megjelenő esztétikai, lét- és történelemfilozófiai kérdések és válaszok érzékelése és értelmezése.
Intertextuális utalások azonosítása és értelmezése, következtetések levonása.
Egyes műfaji konvenciók jelentéshordozó szerepének felismerése.
Bevezetés a költészet olvasásába: néma és hangos olvasás, megzenésített versek befogadása, versmondás, költemények kreatív-produktív feldolgozása.
Lírai beszédhelyzetek, szerepek, alapvető műfajok (dal, epigramma, óda, elégia).
Líra és metrika, líra és zeneiség: az ütemhangsúlyos és időmértékes verselés alapjai.
A törzsanyagban megnevezett költemények részletesebb értelmezése a korábban megismert stilisztikai-poétikai fogalmak segítségével.

TÖRZSANYAG:	AJÁNLOTT TANANYAG:
a) Líra	
Portré: Berzsenyi Dániel	
Berzsenyi Dániel: Osztályrészem	Kisfaludy Sándor: Himfy szerelmei (részlet)
Berzsenyi Dániel: Levéltöredék barátnémhoz	Berzsenyi Dániel: A magyarokhoz (II.)
Berzsenyi Dániel: A közelítő tél	Berzsenyi Dániel: Horác
Berzsenyi Dániel: A magyarokhoz (I.)	Berzsenyi Dániel: Vitkovics Mihályhoz
Kisfaludy Károly: Mohács (részlet)	Berzsenyi Dániel: Búcsúzás Kemenes-aljától
Portré: Kölcsey Ferenc	Berzsenyi Dániel: Napóleonhoz
Kölcsey Ferenc: Himnusz	Kisfaludy Károly: Szülőföldem szép határa!
Kölcsey Ferenc: Vanitatum vanitas	Kölcsey Ferenc: Bordal
Kölcsey Ferenc: Zrínyi dala	Kölcsey Ferenc: Csolnakon
Kölcsey Ferenc: Zrínyi második	
éneke	
b) Epika	
Kölcsey Ferenc: Nemzeti hagyományok (részletek)	Kölcsey Ferenc: Mohács (részlet)
Kölcsey Ferenc: Parainesis (részletek)	
c) Színház és dráma	
Katona József: Bánk bán	Irodalom és zene
	Erkel Ferenc: Bánk bán
	Irodalom és tévéjáték
	Kisfaludy Károly: A kérők
	Bohák György: A kérők

ÉRETTSÉGI KÖVETELMÉNYEK:

Választható szerzők:
Berzsenyi Dániel, Kölcsey Ferenc

Színház és dráma:
Katona József: Bánk bán

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK

Katona József: Bánk bán

MEMORITEREK

Berzsenyi Dániel: A közelítő tél (1. versszak)
Berzsenyi Dániel: A magyarokhoz (I.) (1. versszak)
Berzsenyi Dániel: Osztályrészem (1. versszak)
Kölcsey Ferenc: Himnusz (az általános iskolai memoriter felújítása)
Kölcsey Ferenc: Zrínyi második éneke (részlet)

FOGALMAK

nemzeti himnusz, értekezés, intelem, értékszembesítő és időszembesítő verstípus, nemzeti identitás, közösségi értékrend, költői öntudat, prófétai szerephelyzet

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

Dráma: Katona: Bánk bán
Ének-zene opera: Bánk bán, Himnusz megzenésítése
Magyar nyelv: érvelés
Történelem: reformkor

X. A romantika irodalma

JAVASOLT ÓRASZÁM:

13 óra, ebből:
a. Az angolszász romantika: 3 óra
b. A francia romantika: 2 óra
c. A német romantika: 2 óra
d. Az orosz romantika: 4 óra
e. A lengyel romantika: 2 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A korstílus fogalmának használata az európai művelődéstörténetben.
Az európai irodalom nagy korstílusa jellemzőinek, történelmi és eszmei hátterének megismerése.
Irodalom és képzőművészet kapcsolata; a korstílus jelenléte a képzőművészetekben.
Az európai irodalom nagy korstílusa időbeli és térbeli viszonyainak, különbségeinek megismerése.
A korstílus felhasználása az irodalmi elemzés egyik kontextusaként.
Az európai romantika sajátosságai; néhány szövegrészlet a romantikus művek köréből.

TÖRZSANYAG:	AJÁNLOTT TANANYAG:
a) Az angolszász romantika	
George Byron egy szabadon választott művéből részlet	
Sir Walter Scott: Ivanhoe (részlet)	Irodalom és film
	Richard Thorpe: Ivanhoe
	Irodalom és film/tévéjáték
	Jane Austen: Büszkeség és balítélet
	Joe Wright/Simon Langton: Büszkeség és balítélet
	vagy: más Jane Austen-regény adaptációja
Edgar Allan Poe: A Morgue utcai kettős gyilkosság	Edgar Allan Poe: A kút és az inga
	Edgar Allan Poe: A fekete macska
	Edgar Allan Poe: A holló
b) A francia romantika	
Victor Hugo: A párizsi Notre-Dame (részlet)	Irodalom és film/zene
	Jeane Delannoy: A párizsi Notre-Dame vagy Gary Trousdale- Kirk Wise: A Notre Dame-i toronyőr
	vagy a regény más feldolgozása
	Irodalom és film/zene
	Jean-Paul Chanois: Nyomorultak vagy
	Bille August: Nyomorultak
	vagy a regény más feldolgozása
c) A német romantika	
Heinrich Heine: Loreley	Heinrich Heine: A dal szárnyára veszlek
	Heinrich Heine: Memento
d) Az orosz romantika	
Alexandr Szergejevics Puskin: Anyegin (részletek)	Alexandr Szergejevics Puskin: A pikk dáma
e) A lengyel romantika	
Adam Mickiewicz: A lengyel anyához	Adam Mickiewicz: Ősök (részlet)

ÉRETTSÉGI KÖVETELMÉNYEK:

Választható korok és művek a világirodalomból:
romantika, realizmus

FOGALMAK

korstílus, romantika, verses regény, történelmi regény, felesleges ember

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

rajz és vizuális kultúra: romantika korstílus
történelem: XIX. század első fele
Angol nyelv: George Byron, Sir Walter Scott: Ivanhoe, Edgar Allan Poe: A Morgue utcai kettős gyilkosság
Német nyelv: Heinrich Heine: Loreley
Francia nyelv
Orosz nyelv

XI. A magyar romantika irodalma

A) Életművek a magyar romantika irodalmából

a) Vörösmarty Mihály

JAVASOLT ÓRASZÁM:

13 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A hazához fűződő viszonyt tematizáló lírai szövegek olvasása, értelmezése Vörösmarty Mihály életművéből a törzsanyagban meghatározottak szerint.
Világkép és műfajok, kompozíciós, poétikai és retorikai megoldások összefüggéseinek felismertetése.
Egyes műfaji konvenciók jelentéshordozó szerepének felismerése.
A szépirodalmi szövegekben megjelenített értékek, erkölcsi kérdések, motivációk, magatartásformák felismerése, értelmezése.
Társadalmi, közösségi és egyéni konfliktusok, kérdésfelvetések szellemi hátterének feltárása a társadalomtörténeti jelenségként is értelmezett irodalomban.
A művek történeti nézőpontú megközelítése, a megjelenő esztétikai, lét- és történelemfilozófiai kérdések és válaszok érzékelése és értelmezése.
Intertextuális utalások azonosítása és értelmezése, következtetések levonása.

TÖRZSANYAG:	AJÁNLOTT TANANYAG:
	• Epika
	Zalán futása (Első ének, részlet)
– Líra	Magyarország címere
Szózat	Virág és pillangó
Gondolatok a könyvtárban	Liszt Ferenchez
A merengőhöz	Az élő szobor
Az emberek	Ábránd
Előszó	Fóti dal
A vén cigány	
– Drámai költemény	
Csongor és Tünde	

ÉRETTSÉGI KÖVETELMÉNYEK

Választható szerzők:
Vörösmarty Mihály
Színház és dráma:
Vörösmarty: Csongor és Tünde

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK,

Vörösmarty Mihály: Csongor és Tünde

MEMORITEREK

Vörösmarty Mihály: Szózat (az általános iskolai memoriter felújítása)

Vörösmarty Mihály: Gondolatok a könyvtárban (részlet)
Vörösmarty Mihály: Előszó (részlet)

FOGALMAK

rapszódia, drámai költemény

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

ének-zene: Szózat megzenésítése, bordalok
Dráma: Csongor és Tünde

b) Petőfi Sándor

JAVASOLT ÓRASZÁM:

17 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Az életmű főbb sajátosságainak megismerése a törzsanyagban megnevezett versek szövegre épülő ismeretén, értelmezésén, elemzésén.
Petőfi életművének főbb témái (szerelem, táj, haza, forradalom, család, házasság, ars poetica stb.) és műfajainak megismerése.
A költő epikájának (Az apostol, A helység kalapácsa) néhány sajátossága részletek vagy egész mű tanulmányozásán keresztül.
Petőfi alkotói pályájának és életútjának kapcsolatai, főbb szakaszai.
A népiesség és a romantika jelenlétének bemutatása Petőfi Sándor életművében.
Petőfi életútja legfontosabb eseményeinek megismerése; Petőfi korának irodalmi életében.
A Petőfi-életmű befogadástörténetének néhány sajátossága, a Petőfi-kultusz születése.
A Petőfi-életmű szerepe, hatása a reformkor és a forradalom történéseiben.

TÖRZSANYAG:	AJÁNLOTT TANANYAG:
– Líra	
A négyökrös szekér	Hortobágyi kocsmárosné
A bánat? egy nagy oceán	Isten csodája
A természet vadvirága	A virágnak megtiltani nem lehet
Fa leszek, ha…	Szeget szeggel
Reszket a bokor, mert…	Csokonai
Minek nevezzelek?	Megy a juhász szamáron
	Szeptember végén
Egy gondolat bánt engemet	Beszél a fákkal a bús őszi szél
	Várady Antalhoz
A puszta, télen vagy Kis-Kunság	Európa csendes, újra csendes
A XIX. század költői	Pacsirtaszót hallok megint
Fekete-piros dal	Szabadság, szerelem
– Epika	
A helység kalapácsa (részlet)	Úti levelek (részletek)
Az apostol (részlet)	

ÉRETTSÉGI KÖVETELMÉNYEK

Kötelező szerzők:
Petőfi Sándor

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK

Petőfi Sándor: A helység kalapácsa (részlet)

MEMORITEREK

Petőfi Sándor: A bánat? egy nagy oceán…
Petőfi Sándor: Fa leszek, ha…
Petőfi Sándor: A XIX. század költői (részlet)

FOGALMAK

népiesség, életkép, zsánerkép, elbeszélő költemény, versciklus, helyzetdal, tájlíra, lírai realizmus, látomásköltészet, zsenikultusz

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

Ének-zene: megzenésített Petőfi –versek
Történelem forradalom és szabadságharc
Dráma: A helység kalapácsa

c) Jókai Mór

JAVASOLT ÓRASZÁM:

10 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Elbeszélő szövegek közös órai feldolgozása.
Legalább egy regény önálló elolvasása.
Művelődéstörténeti kitekintés: a modern olvasóközönség megjelenése, a sajtó és a könyvnyomtatás szerepe.
A 19. század néhány jellemző elbeszélő műfajának és irányzatának áttekintése.
Kreatív szövegek alkotása megadott stílusban vagy ábrázolásmóddal.
Szövegek közös értelmezése az elbeszéléselmélet alapfogalmainak segítségével.

TÖRZSANYAG:	AJÁNLOTT TANANYAG:
– Elbeszélések	A megölt ország
A tengerszem tündére	A debreceni kastély
A huszti beteglátogatók	A magyar Faust
– Regények	Két menyegző
Az arany ember	Irodalom és film
	Várkonyi Zoltán: Egy magyar nábob vagy
	Várkonyi Zoltán: Kárpáthy Zoltán vagy
	Várkonyi Zoltán: Fekete gyémántok

REFORMÁTUS TÖBBLET:

Élet a Pápai Kollégiumban

ÉRETTSÉGI KÖVETELMÉNYEK

Választható szerzők:
Jókai Mór

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK

Jókai Mór: A huszti beteglátogatók (novella)
Jókai Mór: Az arany ember

FOGALMAK

irányregény, utópia, szigetutópia

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

Média: Irodalom és film kapcsolata Jókainál

B) Irodalomtudomány a romantika korában

JAVASOLT ÓRASZÁM:

1 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

TÖRZSANYAG:	AJÁNLOTT TANANYAG:
Erdélyi János: A magyar népdalok (részlet)	Toldy Ferenc: A magyar nemzeti irodalomtörténet a legrégibb időktől a jelenkorig rövid előadásban (részlet)
Bajza József: Dramaturgiai és logikai leckék (részlet)	Toldy Ferenc: A magyar nemzeti irodalomtörténet (részlet)

FOGALMAK

nemzeti szemlélet, korszerű népiesség

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

ének-zene: népdalok

ÉRETTSÉGI KÖVETELMÉNYEK

Műfajok, poétika:
Műnemek és műfajok, alapvető versformák felismerése, poétikai fogalmak alkalmazása művek bemutatásában, értelmezésében, azonos műfajú alkotások összehasonlítása

Egyéb

AZ ÉRETTSÉGI VIZSGA EGYÉB TÉMAKÖREI

Irodalom határterületei:
Szórakoztató irodalom

Témák, motívumok világa:
kert, bűn és bűnhődés, kaland, férfi és nő, ember és természet

Műfajok, poétika:

Műnemek és műfajok, alapvető versformák felismerése, poétikai fogalmak alkalmazása művek bemutatásában, értelmezésében, azonos műfajú alkotások összehasonlítása

11. évfolyam

A 11-12. évfolyam a közoktatás utolsó szakasza. Ez a képzési szakasz a nevelési és oktatási célokat tekintve a legösszetettebb: nemcsak új ismereteket kell átadni, hanem a meglévő ismeretek gyakorlati felhasználását is, emellett bővíteni és fejleszteni kell a tanulók kompetenciáit. Kiemelt feladat a szövegértés és a szövegalkotás tanítása. Ennek a képzési szakasznak a végén a tanulók érettségi vizsgát tesznek. Fontos cél, hogy ismereteik és képességeik birtokában önállóan fel tudjanak készülni a közép- és az emelt szintű érettségire. A 11-12. évfolyamon elvárható, hogy a tanulók képesek legyenek projekt- vagy kutatómunkában részt venni. Etikusan és kritikusan használják a hagyományos, papíralapú, illetve a világhálón található és egyéb digitális adatbázisokat. Felismerjék az adott kommunikációs helyzetet, s arra írásban és szóban is adekvátan válaszoljanak. Képesek legyenek az összetett szövegek elsődleges jelentése mögé látni, a jelentéseket értelmezni, gondolataikat írásban és szóban is pontosan és elegánsan, illetve az adott kommunikációs helyzetnek megfelelően megfogalmazni. Képessé váljanak érvekkel vagy cáfolatokkal igazolni nézeteiket, véleményüket. Sajátítsák el a mindennapi életben szükséges szövegalkotás alapvető követelményeit (műfajok, stílus, retorikai építkezés).
A tanulmányaik során szerzett ismereteik és készségeik révén ismerjék a magyar irodalomtörténet korszakait, képesek legyenek azokat az európai és világirodalmi folyamatokkal összekapcsolni. Lássák meg a magyar irodalom nagy filozófiai, társadalmi, esztétikai kérdésfelvetéseit, az egyes művekben található válaszokat ezekre a kérdésekre.
Tudják értelmezni a szerzők és irodalmi alkotások időn és téren átívelő párbeszédét, a magyar irodalom jellegzetes motívumait, s ezek jelentésváltozását az irodalom történetében. Váljanak képessé az absztrakt gondolkodásra, a differenciált véleményalkotásra.
A képzés kiemelt célja:

- Bővüljön stilisztikai tudásuk: ismerjék fel a szóképeket, alakzatokat. Képesek legyenek a tanulók ezeket értelmezni, saját nyelvhasználatukban is alkalmazni a metaforikus szövegépítést, a magyar nyelv archaikusabb elemeit, pl.: szólásokat, közmondásokat, szállóigéket.
- Szövegértő- és szövegalkotó kompetenciájuk folyamatos bővítése, irodalomelméleti és -történeti tudásuk gazdagodása lehetővé teszi, hogy a tanulók összetett szövegeket értelmezzenek. Poétikai és retorikai ismereteik aktualizálásával képessé válnak egy mű értelmezésére, elemzésére vagy két mű – megadott szempontok alapján történő – összevetésére. Elvárt cél, hogy elemző gondolatmenetüket arányos esszében vagy értekezésben tudják kifejteni.
- Cél, hogy a képzés ezen szakaszában a különböző művészeti ágak közös témáit, motívumkincsét, kérdésfelvetéseit is megértsék. Tudatosítsák, hogy egy-egy irodalmi alkotás adaptációja önálló művészeti alkotás. Az eredeti mű és az adaptáció összevetésével mindkét művet képesek legyenek értelmezni, az eltérő problémafelvetést érzékelni.
- A XIX-XX. századi irodalom rendkívüli gazdagságából ismerjenek meg a diákok átfogó életműveket, több műnemben alkotó szerzőkről portrékat, illetve egy-egy – döntően egy műnemben alkotó – szerzőről vagy egy kiemelkedő irodalmi alkotásról metszetet kapjanak. Cél, hogy ismerjék meg a XIX-XX. század kiemelkedő jelentőségű, már lezárt életművel bíró alkotóit, a két század stílusirányzatait, irodalmi mozgalmait.

I. A klasszikus modernség irodalma – ~~45~~ 44 óra

A) A nyugat-európai irodalom 5 óra
B) Az orosz irodalom 5 óra
C) A klasszikus modernizmus lírájának alkotói, alkotásai ~~4~~ 3 óra
D) Romantika és realizmus a XIX. század magyar irodalmában 31 óra

A) *A nyugat-európai irodalom - 5 óra*

B) Az orosz irodalom - 5 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Elbeszélő szövegek közös órai feldolgozása
- Legalább két regény és két dráma önálló elolvasása
- A XIX. század történelmi, erkölcsi, filozófiai kérdésfelvetéseinek, konfliktusainak megértése az epikus és drámai művek elemzése alapján
- A XIX. század néhány jellemző epikus műfajának és irányzatának áttekintése
- Lírai szövegek közös értelmezése lírapoétikai fogalmainak segítségével
- Az irodalomtörténeti folytonosság (művek, motívumok párbeszéde) megértése
- Klasszikus esztétikai és modernista esztétikai törekvések felfedezése a XIX. századi világirodalom kiemelkedő alkotásaiban
- A XIX. századi világirodalom magyar irodalomra gyakorolt hatásának megértése

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK
I. A klasszikus modernség irodalma	
A) A nyugat-európai irodalom	
	Charles Dickens: Twist Olivér
a) Honoré de Balzac: Goriot apó (részletek) **vagy** Stendhal: Vörös és fekete (részletek)	Irodalom és film Gustave Flaubert: Bovaryné vagy Tim Fywell: Bovaryné (vagy más feldolgozás)
	Guy de Maupassant: Gömböc és más történetek
b) Színház- és drámatörténet: Henrik Ibsen: A vadkacsa **vagy** Nóra (Babaotthon)	
B) Az orosz irodalom	
a) Nyikolaj Vasziljevics Gogol: A köpönyeg	Nyikolaj Vasziljevics Gogol: Az orr
b) Fjodor Mihajlovics Dosztojevszkij: Bűn és bűnhődés (részletek)	
c) Lev Nyikolajevics Tolsztoj: Ivan	Irodalom és film

Iljics halála	Lev Nyikolajevics Tolsztoj: Anna Karenina **vagy** Joe Wright: Anna Karenina (vagy a regény más feldolgozása)
d) Színház- és drámatörténet: Anton Pavlovics Csehov: Sirály vagy Ványa bácsi	Irodalom és színház Anton Pavlovics Csehov: Három nővér (valamelyik színházi adaptációja)

FOGALMAK

klasszikus modernség, realizmus, realista regény, mindentudó elbeszélő, tolsztojanizmus, visszatekintő időszerkezet, analitikus dráma, drámaiatlan dráma, lírai dráma

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK

- Honoré de Balzac: Goriot apó (részletek) vagy Stendhal: Vörös és fekete (részletek)
- Henrik Ibsen: A vadkacsa vagy Nóra (Babaotthon) vagy Anton Pavlovics Csehov: A sirály vagy Ványa bácsi
- Lev Nyikolajevics Tolsztoj: Ivan Iljics halála

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Történelem – az ipari forradalom hatása a társadalomra és az életmódra
- Történelem – a megkésett fejlődés Oroszországban

ÉRETTSÉGI KÖVETELMÉNYEK

6. témakör: Művek a világirodalomból

ISMERETKÖRÖK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
Választható korok és művek a világirodalomból a líra és epika tárgyköréből	- További választható korszakok: a romantika, a realizmus, a századfordulós modernség a szimbolizmustól az avantgárdig, a 20. század. - A korszak jellemzőinek és egy-két kiemelkedő alkotásának bemutatása. - A világlátás és a kifejezésmód sajátosságainak bemutatása egy-két mű lényegre törő értelmezésével. - Műrészletek értelmezése. - A művekben felvetett kérdések néhány etikai, történeti, gondolati, filozófiai vonatkozása.	- További választható korszakok: a középkor, a reneszánsz, a felvilágosodás, avantgárd és a 20. század első fele, a 20. század második fele és kortárs világirodalom. - A korszak jellemzőinek és egy-két kiemelkedő képviselőjének vagy alkotásának bemutatása. - Művek értelmezése a korszak szellemi irányzataival, a korstílussal való összefüggésben is (pl. műfaji sajátosságok, a téma, a kompozíció összefüggései, a lehetséges és szükséges stíluskorszakbeli, stílustörténeti vonatkozások).

7. témakör: Színház és dráma

SZERZŐK / MŰVEK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
Egy 19. századi dráma: Ibsen, Csehov	- Világlátás és a kifejezésmód sajátosságainak bemutatása a dráma lényegre törő értelmezésével. - Drámarészletek értelmezése. - Színház és dráma az adott mű korában. - A művekről szóló olvasatok, vélemények megértése. A művekben felvetett kérdések néhány etikai, történeti, lélektani vagy társadalmi vonatkozása	- Az epikus dráma. Az abszurd dráma. - Egy 20-21. századi magyar dráma - Az adott mű színpadi előadása mint az interpretáció eszköze (pl. színpadi megjelenítések összehasonlítása). - Memoriter szöveghű és kifejező előadása. - A művekben felvetett kérdések néhány etikai, történeti, lélektani, társadalmi, továbbá gondolati, filozófiai, esztétikai vonatkozása

C) A klasszikus modernizmus lírájának alkotói, alkotásai - 3 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A klasszikus modernista költészet főbb irányzatainak, programjainak megismerése
- A XIX. századi líra új kifejezésmódbeli jellemzőinek azonosítása
- A hagyományhoz való viszony értelmezése, a költői programok főbb sajátosságainak megfigyelése, poétikaértelmezések, a régi és új költészeteszmény jellemzőinek számbavétele
- A korszak programadó verseinek értelmezése, poétikai-retorikai elemzése (annak tudatosításával, hogy ezek a művek fordításokban olvashatók)

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK
D) A klasszikus modernizmus lírájának alkotói, alkotásai	
a) Charles Baudelaire	
A Romlás virágai – Előszó	Egy dög Kapcsolatok
Az albatrosz	
b) Paul Verlaine	
Őszi chanson	Holdfény
Költészettan	
c) Arthur Rimbaud	
A magánhangzók szonettje	Kenyérlesők A részeg hajó (részlet)

FOGALMAK

szimbolizmus, esztétizmus, l'art pour l'art, kötetkompozíció, szinesztézia, kiátkozott költő

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Történelem: az ipari forradalom társadalmi hatása, az urbanizáció
- Vizuális kultúra: szimbolizmus, impresszionizmus a festészetben

ÉRETTSÉGI KÖVETELMÉNYEK

6. témakör: Művek a világirodalomból

ISMERETKÖRÖK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
Választható korok és művek a világirodalomból a líra és epika tárgyköréből	- További választható korszakok: a romantika, a realizmus, a századfordulós modernség a szimbolizmustól az avantgárdig, a 20. század. - A korszak jellemzőinek és egy-két kiemelkedő alkotásának bemutatása. - A világlátás és a kifejezésmód sajátosságainak bemutatása egy-két mű lényegre törő értelmezésével. - Műrészletek értelmezése. - A művekben felvetett kérdések néhány etikai, történeti, gondolati, filozófiai vonatkozása.	- További választható korszakok: a középkor, a reneszánsz, a felvilágosodás, avantgárd és a 20. század első fele, a 20. század második fele és kortárs világirodalom. - A korszak jellemzőinek és egy-két kiemelkedő képviselőjének vagy alkotásának bemutatása. - Művek értelmezése a korszak szellemi irányzataival, a korstílussal való összefüggésben is (pl. műfaji sajátosságok, a téma, a kompozíció összefüggései, a lehetséges és szükséges stíluskorszakbeli, stílustörténeti vonatkozások).

D) Romantika és realizmus a XIX. század magyar irodalmában - 31 óra

1. Életművek a XIX. század második felének magyar irodalmából 22 óra

a) Arany János 14 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az életmű főbb sajátosságainak megismerése a kijelölt versek értelmezése, elemzése alapján
- Arany János lírai életművének főbb témái és változatai (szabadság és rabság; visszatekintés és önértékelés; a művész szerepe a társadalomban; erkölcsi dilemmák és választlehetőségek)
- Arany János balladaköltészetének megismerése legalább három ballada elemzésével, a műfaji sajátosságok és a tematikus jellemzők rendszerezése

- A költő epikájának (*Toldi estéje, Buda halála*) tanulmányozása a kijelölt és választott szövegek segítségével
- A kortárs történelem eseményeinek feldolgozása, bemutatása Arany lírai és epikus költészetében
- Arany alkotói pályája főbb szakaszainak azonosítása (forradalom előtti időszak, nagykőrösi évek, Őszikék)
- Arany életművében a népiesség és a romantika összefonódásának tudatosítása
- Arany jelentősége kora irodalmi életében, Arany életútja legfontosabb eseményeinek megismerése
- Az Arany-életmű befogadás-történetének, az Arany-kultusz születésének áttekintése

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK
C) Romantika és realizmus a XIX. század magyar irodalmában	
1. Életművek a XIX. század második felének magyar irodalmából	
a) Arany János	
• Epika	Toldi szerelme (részletek) Buda halála (részletek) A nagyidai cigányok (részletek) A walesi bárdok Tetemre hívás Híd-avatás Tengeri-hántás
Toldi estéje	
• Balladák	
Ágnes asszony	
V. László	
Vörös Rébék	
• Líra	
Fiamnak	Visszatekintés Széchenyi emlékezete Az örök zsidó Őszikék Tamburás öreg úr Sejtelem A tölgyek alatt
Letészem a lantot	
Kertben	
Epilógus	
Kozmopolita költészet	
Mindvégig	

FOGALMAK

ballada, pillérversszak, önirónia, eszményítő realizmus

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK

Arany János: Toldi estéje

MEMORITEREK

- Arany János: Toldi estéje (I. 1., VI. 28. versszak)
- Arany János: egy szabadon választott ballada a nagykőrösi korszakból
- Arany János: Epilógus (részlet)

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Történelem: reformkor, szabadságharc 1848-49-ben, megtorlás, kiegyezés
- Vizuális kultúra: a nemzeti romantika festészete, illusztrációk a balladákhoz

ÉRETTSÉGI KÖVETELMÉNYEK

1. témakör: Életművek a magyar irodalomból. Kötelező szerzők

ISMERETKÖRÖK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
Arany János	- A főbb művek szövegismereten alapuló értelmezése, kapcsolatok a művek között (pl. témák, műfajok, kifejezésmód, jellemző motívumok), a művek elhelyezése az életműben, az adott korszakban. - Az életmű néhány jellemzője keretében néhány lírai, és/vagy egy-három epikai, drámai alkotás bemutatása, értelmezése (pl. a korstílus, a téma, a műfaj, a kompozíció, a jellemző motívumok, jelentésrétegek, világlátás alapján.) - Műrészletek értelmezése. - Memoriterek szöveghű és kifejező előadása. -Művekről szóló olvasatok, vélemények megértése. - A művekben felvetett kérdések néhány etikai, történeti, lélektani vagy társadalmi vonatkozása.	-Az életút, az életmű legjelentősebb tényei. - Kronológiai és topográfiai tájékozottság, a szerzők jellegzetes regionális, kulturális kötődései, a pályakép főbb jellemzői. - A pályaszakaszokat jellemző főbb témák, kérdésfeltevések. - A pályaképre ható irányzatok és szellemi kötődések, világirodalmi párhuzamok. - Kötetek, ciklusok, témák, motívumok. - Tájékozottság a korszakban, a kortársak között (pl. Jókai és kora), - A művek hatása, fogadtatása egy-két példa alapján. - A szerző utóélete, helye és hatása az irodalmi-kulturális hagyományban. - A művekben felvetett kérdések néhány etikai, történeti, lélektani, társadalmi, továbbá gondolati, filozófiai, esztétikai vonatkozása. - Különféle kritikák, interpretációk.

b) Mikszáth Kálmán 8 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Elbeszélő szövegek közös órai feldolgozása
- Legalább négy novella és egy regény önálló elolvasása
- Művelődéstörténeti kitekintés: a modern olvasóközönség megjelenésének, a sajtó és a könyvnyomtatás szerepének tanulmányozása
- A romantika és a realizmus találkozásának vizsgálata a mikszáthi epikában
- Az anekdota műfaji jellegzetességeinek megismerése, az anekdota szerepének vizsgálata Mikszáth regényeiben és novelláiban
- A metaforikus próza poétikai jegyeinek megismerése
- Mikszáth egy művében a különc szerepének tanulmányozása

- Erkölcsi kérdések (pl.: bűn és büntetés, őszinteség, hazugság, képmutatás) vizsgálata Mikszáth műveiben

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK
b) Mikszáth Kálmán	Tímár Zsófi özvegysége Hova lett Gál Magda Szegény Gélyi János lovai
Az a fekete folt	
Bede Anna tartozása	
A bágyi csoda	
Beszterce ostroma	
	Irodalom és tévéjáték Zsurzs Éva: A fekete város (részlet)

FOGALMAK

különc, donquijoteizmus

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK

Mikszáth Kálmán: Beszterce ostroma

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Történelem: polgárosodás a dualizmus korában

ÉRETTSÉGI KÖVETELMÉNYEK

1. témakör: Életművek a magyar irodalomból. Kötelező szerzők

ISMERETKÖRÖK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
Mikszáth Kálmán	- A főbb művek szövegismereten alapuló értelmezése, kapcsolatok a művek között (pl. témák, műfajok, kifejezésmód, jellemző motívumok), a művek elhelyezése az életműben, az adott korszakban. - Az életmű néhány jellemzője keretében néhány lírai, és/vagy egy-három epikai, drámai alkotás bemutatása, értelmezése (pl. a korstílus, a téma, a műfaj, a kompozíció, a jellemző motívumok, jelentésrétegek, világlátás alapján.) - Műrészletek értelmezése. - Memoriterek szöveghű és kifejező előadása. -Művekről szóló olvasatok, vélemények megértése. - A művekben felvetett kérdések néhány etikai, történeti, lélektani vagy társadalmi vonatkozása.	-Az életút, az életmű legjelentősebb tényei. - Kronológiai és topográfiai tájékozottság, a szerzők jellegzetes regionális, kulturális kötődései, a pályakép főbb jellemzői. - A pályaszakaszokat jellemző főbb témák, kérdésfeltevések. - A pályaképre ható irányzatok és szellemi kötődések, világirodalmi párhuzamok. - Kötetek, ciklusok, témák, motívumok. - Tájékozottság a korszakban, a kortársak között (pl. Jókai és kora), - A művek hatása, fogadtatása

		egy-két példa alapján. - A szerző utóélete, helye és hatása az irodalmi-kulturális hagyományban. - A művekben felvetett kérdések néhány etikai, történeti, lélektani, társadalmi, továbbá gondolati, filozófiai, esztétikai vonatkozása. - Különféle kritikák, interpretációk.

2. Színház- és drámatörténet 5 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Madách Imre *Az ember tragédiája* című művének közös órai feldolgozása
- A mű irodalmi, történetfilozófiai, eszmetörténeti előzményeinek megismerése
- A bibliai és a mitológiai előképek felfedezése: a Teremtés könyve, Jób könyve, a Faust-történet
- A mű erkölcsi kérdésfelvetéseinek megértése, mai vonatkozásainak tisztázása
- Az ember tragédiájának történelemfilozófiai dilemmáinak vizsgálata (pl.: Ki irányítja a történelmet?, Van-e fejlődés a történelemben?)
- Eszmék, nemek harcának vizsgálata a műben

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK
2. Színház- és drámatörténet	
Madách Imre: Az ember tragédiája	Mózes

FOGALMAK

emberiségdráma, emberiségköltemény, drámai költemény, történelemfilozófia, történeti színek, keretszínek, falanszter

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK

Madách Imre: Az ember tragédiája

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Történelem: történelmi korszakok

ÉRETTSÉGI KÖVETELMÉNYEK

7. témakör: Színház és dráma

SZERZŐK / MŰVEK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
Madách Imre: Az ember tragédiája	- Világlátás és a kifejezésmód sajátosságainak bemutatása a dráma lényegre törő értelmezésével.	- Az epikus dráma. Az abszurd dráma. - Egy 20-21. századi magyar dráma

	- Drámarészletek értelmezése. - Színház és dráma az adott mű korában. - A művekről szóló olvasatok, vélemények megértése. - A művekben felvetett kérdések néhány etikai, történeti, lélektani vagy társadalmi vonatkozása	- Az adott mű színpadi előadása mint az interpretáció eszköze (pl. színpadi megjelenítések összehasonlítása). - Memoriter szöveghű és kifejező előadása. - A művekben felvetett kérdések néhány etikai, történeti, lélektani, társadalmi, továbbá gondolati, filozófiai, esztétikai vonatkozása

3. Szemelvények a XIX. század második felének és a századfordulónak a magyar irodalmából 4 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Ezen XIX. századi alkotók helyének, irodalomtörténeti szerepének megismerése
- A század irodalmi törekvéseinek, sajátosságainak, írói-költői csoportjainak megismerése
- A lírai beszédmód változatainak értelmezése; a korszakra és az egyes alkotókra jellemző beszédmódok feltárása, néhány jellegzetes alkotás összevetése.
- A művek közös és egyéni feldolgozása, értelmezése
- Összehasonlító elemzés készítése közös téma, motívum, műfaj vagy forma alapján

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK
3. Szemelvények a XIX. század második felének és a századfordulónak a magyar irodalmából	
a) Tompa Mihály	
A gólyához	Népdal
A madár, fiaihoz	
b) Gárdonyi Géza	
Az én falum (részletek)	Az Isten rabjai (részlet)
A láthatatlan ember (részlet)	
c) Vajda János	
Húsz év múlva	A virrasztók Az üstökös
	Reviczky Gyula
	Magamról
	Schopenhauer olvasása közben

FOGALMAK

nép-nemzeti irodalom, filozófiai dal

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Történelem: a neoabszolutizmus kora

ÉRETTSÉGI KÖVETELMÉNYEK

3. témakör: Portrék, metszetek, látásmódok a 19-20. század magyar irodalmából. Választható szerzők

ISMERETKÖRÖK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
Gárdonyi Géza	- Az életmű néhány jellemzője keretében néhány lírai, és/vagy egy-három epikai, drámai alkotás bemutatása, értelmezése (pl. a korstílus, a téma, a műfaj, a kompozíció, a jellemző motívumok, jelentésrétegek, világlátás alapján). - A világlátás és a kifejezésmód sajátosságainak bemutatása egy-két mű lényegre törő értelmezésével. - Műrészletek értelmezése. - Memoriterek szöveghű és kifejező előadása. - Művekről szóló olvasatok, vélemények megértése. - A művekben felvetett kérdések néhány etikai, történeti, lélektani vagy társadalmi vonatkozása.	- Kronológiai és topográfiai tájékozottság, a szerzők jellegzetes regionális, kulturális kötődései, a pályakép főbb jellemzői. - A pályaszakaszokat jellemző főbb témák, kérdésfeltevések. - A pályaképre ható irányzatok és szellemi kötődések, világirodalmi párhuzamok. - Kötetek, ciklusok, témák, motívumok. - A művek hatása, fogadtatása egy-két példa alapján. - A szerző utóélete, helye és hatása az irodalmi-kulturális hagyományban. - Kritikák, interpretációk. - Tájékozottság a korszakban, a kortársak között, az irodalmi hagyományban (pl. az antik hagyomány Kosztolányi, Radnóti költészetében). - Műfaji, kifejezésmódbeli, tematikai sajátosságok a korszak szellemi irányzataival, a korstílussal való összefüggésben. - A művekben felvetett kérdések néhány etikai, történeti, lélektani, társadalmi, továbbá gondolati, filozófiai, esztétikai vonatkozása. - A művek fogadtatása, hatása, utóélete az irodalmi-kulturális hagyományban egy-egy példával.

II. A magyar irodalom a XX. században – 52 óra

A) Életművek a XX. század magyar irodalmából 35 óra
B) Portrék a XX. század magyar irodalmából 10 óra
C) Metszetek a XX. század magyar irodalmából I. 7 óra

A) Életművek a XX. század magyar irodalmából 35 óra

1. Herczeg Ferenc 5 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az életmű főbb sajátosságainak megismerése a törzsanyagban megjelölt művek elemzésével
- A hazához fűződő viszonyt vizsgáló prózai szövegek olvasása, értelmezése
- Világkép és műfajok, kompozíciós, poétikai és retorikai megoldások összefüggéseinek felismertetése
- Társadalmi, közösségi és egyéni konfliktusok, kérdésfelvetések vizsgálata Herczeg Ferenc műveiben
- A művek történeti nézőpontú megközelítése, a megjelenő esztétikai, lét- és történelemfilozófiai kérdések és válaszok értelmezése
- Egyes műfaji konvenciók jelentéshordozó szerepének felismerése

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK
II. A magyar irodalom a XX. században	
A) Életművek a XX. század magyar irodalmából	
a) Herczeg Ferenc	
Az élet kapuja	A hét sváb (részlet)
Fekete szüret a Badacsonyon	
Színház- és drámatörténet: Bizánc	Irodalom és színház Kék róka (részlet)

FOGALMAK

Új Idők, nemzeti konzervativizmus, színmű

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK

Herczeg Ferenc: Az élet kapuja

ÉRETTSÉGI KÖVETELMÉNYEK

1. témakör: Életművek a magyar irodalomból. Kötelező szerzők

ISMERETKÖRÖK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
Herczeg Ferenc	- A főbb művek szövegismereten alapuló értelmezése, kapcsolatok a művek között (pl. témák, műfajok, kifejezésmód, jellemző motívumok), a művek elhelyezése az	-Az életút, az életmű legjelentősebb tényei. - Kronológiai és topográfiai tájékozottság, a szerzők

	életműben, az adott korszakban. - Az életmű néhány jellemzője keretében néhány lírai, és/vagy egy-három epikai, drámai alkotás bemutatása, értelmezése (pl. a korstílus, a téma, a műfaj, a kompozíció, a jellemző motívumok, jelentésrétegek, világlátás alapján.) - Műrészletek értelmezése. - Memoriterek szöveghű és kifejező előadása. -Művekről szóló olvasatok, vélemények megértése. - A művekben felvetett kérdések néhány etikai, történeti, lélektani vagy társadalmi vonatkozása.	jellegzetes regionális, kulturális kötődései, a pályakép főbb jellemzői. - A pályaszakaszokat jellemző főbb témák, kérdésfeltevések. - A pályaképre ható irányzatok és szellemi kötődések, világirodalmi párhuzamok. - Kötetek, ciklusok, témák, motívumok. - Tájékozottság a korszakban, a kortársak között (pl. Jókai és kora), - A művek hatása, fogadtatása egy-két példa alapján. - A szerző utóélete, helye és hatása az irodalmi-kulturális hagyományban. - A művekben felvetett kérdések néhány etikai, történeti, lélektani, társadalmi, továbbá gondolati, filozófiai, esztétikai vonatkozása. - Különféle kritikák, interpretációk.

2. Ady Endre 12 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Ady Endre életművének főbb témái (pl.: szerelem, magyarság, Élet-Halál, Isten, költészet, pénz, háború, stb.) és versformái
- Ady költészetének tematikus, formai és nyelvi újdonságai XIX. századi költészetünk tükrében
- A szimbólumok újszerű használata az életműben
- A szecessziós-szimbolista versek esztétikai jellemzőinek megismerése
- Ady Endre költészetének hatása a kortársakra, illetve az ún. Ady-kultusz születésének megismerése
- Szemelvények a költő prózájából, publicisztikai írásaiból
- Ady Endre életútjának költészetét meghatározó főbb eseményei, kapcsolatuk a költői pálya alakulásával
- A költő főbb pályaszakaszainak jellemzői, az Új versek c. kötet felépítésének tanulmányozása
- A Nyugat születése, jelentőségének felismerése
- Ady Endre költészete körüli viták (saját kora és az utókor recepciójában) tanulmányozása

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK
b) Ady Endre Góg és Magóg fia vagyok én… Héja-nász az avaron Harc a Nagyúrral Új vizeken járok Az ős Kaján A Sion-hegy alatt Az Úr érkezése Kocsi-út az éjszakában Emlékezés egy nyár-éjszakára Őrizem a szemed	A Tisza-parton Lédával a bálban Vér és arany Sem utódja, sem boldog őse… Az eltévedt lovas Elbocsátó szép üzenet Sípja régi babonának Köszönöm, köszönöm, köszönöm Ember az embertelenségben A Hortobágy poétája Párisban járt az Ősz

FOGALMAK

szecesszió, versciklus, kötetkompozíció, vezérvers, önmitologizálás, szimultán versritmus vagy bimetrikus verselés

MEMORITEREK

- Ady Endre: Góg és Magóg fia vagyok én…
- Ady Endre: Kocsi-út az éjszakában

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Történelem: millennium
- Magyar nyelv: alkalmi szófajváltás, oximoron, hapax legomenon, szóösszetétel

ÉRETTSÉGI KÖVETELMÉNYEK

1. témakör: Életművek a magyar irodalomból. Kötelező szerzők

ISMERETKÖRÖK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
Ady Endre	- A főbb művek szövegismereten alapuló értelmezése, kapcsolatok a művek között (pl. témák, műfajok, kifejezésmód, jellemző motívumok), a művek elhelyezése az életműben, az adott korszakban. - Az életmű néhány jellemzője keretében néhány lírai, és/vagy egy-három epikai, drámai alkotás bemutatása, értelmezése (pl. a korstílus, a téma, a műfaj, a kompozíció, a jellemző motívumok, jelentésrétegek, világlátás alapján.) - Műrészletek értelmezése. - Memoriterek szöveghű és kifejező előadása. -Művekről szóló olvasatok, vélemények megértése. - A művekben felvetett kérdések néhány etikai,	-Az életút, az életmű legjelentősebb tényei. - Kronológiai és topográfiai tájékozottság, a szerzők jellegzetes regionális, kulturális kötődései, a pályakép főbb jellemzői. - A pályaszakaszokat jellemző főbb témák, kérdésfeltevések. - A pályaképre ható irányzatok és szellemi kötődések, világirodalmi párhuzamok. - Kötetek, ciklusok, témák, motívumok. - Tájékozottság a korszakban, a

	történeti, lélektani vagy társadalmi vonatkozása.	kortársak között (pl. Jókai és kora), - A művek hatása, fogadtatása egy-két példa alapján. - A szerző utóélete, helye és hatása az irodalmi-kulturális hagyományban. - A művekben felvetett kérdések néhány etikai, történeti, lélektani, társadalmi, továbbá gondolati, filozófiai, esztétikai vonatkozása. - Különféle kritikák, interpretációk.

3. Babits Mihály 10 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az életmű főbb sajátosságainak megismerése a törzsanyagban megjelölt versek és a Jónás könyve elemzésével
- Babits Mihály irodalomszervező munkásságának feltérképezése
- Babits Mihály költészetének főbb témái (filozófiai kérdésfelvetések, az értelmiségi lét kérdései és felelőssége, értékőrzés, erkölcsi kérdések és választások) tanulmányozása
- Babits Mihály „poeta doctus” költői felfogásának megismerése néhány költői eszközének tanulmányozásával
- Babits költői életútjának és költői pályájának főbb szakaszai, eseményei
- Babits jelentőségének megismerése a magyar irodalomban: a költő, a magánember, a közéleti személyiség egysége; szemléleti, esztétikai öröksége

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK
c) Babits Mihály	
In Horatium	A Danaidák Húsvét előtt Örök kék ég a felhők mögött (részlet) Ádáz kutyám A gazda bekeriti házát Csak posta voltál Balázsolás A gólyakalifa (részlet) Cigány a siralomházban
A lírikus epilógja	
Esti kérdés	
Jobb és bal	
Mint különös hírmondó…	
Ősz és tavasz közt	
Jónás könyve; Jónás imája	

FOGALMAK

filozófiai költészet, parafrázis, nominális és verbális stílus, irónia

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK

Babits Mihály: Jónás könyve, Jónás imája

MEMORITEREK

- Babits Mihály: A lírikus epilógja (részlet)
- Babits Mihály: Jónás imája

ÉRETTSÉGI KÖVETELMÉNYEK

1. témakör: Életművek a magyar irodalomból. Kötelező szerzők

ISMERETKÖRÖK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
Babits Mihály	- A főbb művek szövegismereten alapuló értelmezése, kapcsolatok a művek között (pl. témák, műfajok, kifejezésmód, jellemző motívumok), a művek elhelyezése az életműben, az adott korszakban. - Az életmű néhány jellemzője keretében néhány lírai, és/vagy egy-három epikai, drámai alkotás bemutatása, értelmezése (pl. a korstílus, a téma, a műfaj, a kompozíció, a jellemző motívumok, jelentésrétegek, világlátás alapján.) - Műrészletek értelmezése. - Memoriterek szöveghű és kifejező előadása. -Művekről szóló olvasatok, vélemények megértése. - A művekben felvetett kérdések néhány etikai, történeti, lélektani vagy társadalmi vonatkozása.	-Az életút, az életmű legjelentősebb tényei. - Kronológiai és topográfiai tájékozottság, a szerzők jellegzetes regionális, kulturális kötődései, a pályakép főbb jellemzői. - A pályaszakaszokat jellemző főbb témák, kérdésfeltevések. - A pályaképre ható irányzatok és szellemi kötődések, világirodalmi párhuzamok. - Kötetek, ciklusok, témák, motívumok. - Tájékozottság a korszakban, a kortársak között (pl. Jókai és kora), - A művek hatása, fogadtatása egy-két példa alapján. - A szerző utóélete, helye és hatása az irodalmi-kulturális hagyományban. - A művekben felvetett kérdések néhány etikai, történeti, lélektani, társadalmi, továbbá gondolati, filozófiai, esztétikai vonatkozása. - Különféle kritikák, interpretációk.

4. Kosztolányi Dezső 8 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az életmű főbb sajátosságainak megismerése a törzsanyagban megjelölt művek elemzésével
- Kosztolányi Dezső költészetének főbb témáinak (gyermek- és ifjúkor, emlékezés, értékszembesítés, elmúlás, érzelmek stb.) tanulmányozása
- A költő „homo aestheticus" költői felfogásának megismerése költői eszköztárának tanulmányozása által
- Elbeszélő prózája főbb narrációtechnikai, esztétikai sajátosságainak felismerése, értelmezése
- A lélektani analízis tanulmányozása Kosztolányi Dezső prózájában
- A történelem és a magánember konfliktusának ábrázolása Kosztolányi Dezső regényeiben
- Kosztolányi Dezső szerepének vizsgálata kora irodalmi életében (vitái kortársaival; helye, szerepe a Nyugat első nemzedékében)

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK
d) Kosztolányi Dezső	
A szegény kisgyermek panaszai (részletek: Mint aki a sínek közé esett…, Azon az éjjel, Anyuska régi képe)	Számadás Vörös hervadás Októberi táj Marcus Aurelius Esti Kornél éneke
Boldog, szomorú dal	
Őszi reggeli	
Halotti beszéd	
Hajnali részegség	
Édes Anna	Irodalom és film Kosztolányi Dezső: Pacsirta Ranódy László: Pacsirta
Esti Kornél; Tizennyolcadik fejezet, melyben egy közönséges villamosútról ad megrázó leírást, – s elbúcsúzik az olvasótól	Esti Kornél kalandjai…; Az utolsó felolvasás A fürdés A kulcs

FOGALMAK

homo aestheticus, versciklus, modernizmus, freudizmus, novellaciklus, alakmás

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK

Kosztolányi Dezső: Édes Anna

MEMORITEREK

- Kosztolányi Dezső: Hajnali részegség (részlet)

ÉRETTSÉGI KÖVETELMÉNYEK

1. témakör: Életművek a magyar irodalomból. Kötelező szerzők

ISMERETKÖRÖK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
Kosztolányi Dezső	- A főbb művek szövegismereten alapuló értelmezése, kapcsolatok a művek között (pl. témák, műfajok, kifejezésmód, jellemző motívumok), a művek elhelyezése az életműben, az adott korszakban. - Az életmű néhány jellemzője keretében néhány lírai, és/vagy egy-három epikai, drámai alkotás bemutatása, értelmezése (pl. a korstílus, a téma, a műfaj, a kompozíció, a jellemző motívumok, jelentésrétegek, világlátás alapján.) - Műrészletek értelmezése. - Memoriterek szöveghű és kifejező előadása. -Művekről szóló olvasatok, vélemények megértése. - A művekben felvetett kérdések néhány etikai, történeti, lélektani vagy társadalmi vonatkozása.	-Az életút, az életmű legjelentősebb tényei. - Kronológiai és topográfiai tájékozottság, a szerzők jellegzetes regionális, kulturális kötődései, a pályakép főbb jellemzői. - A pályaszakaszokat jellemző főbb témák, kérdésfeltevések. - A pályaképre ható irányzatok és szellemi kötődések, világirodalmi párhuzamok. - Kötetek, ciklusok, témák, motívumok. - Tájékozottság a korszakban, a kortársak között (pl. Jókai és kora), - A művek hatása, fogadtatása egy-két példa alapján. - A szerző utóélete, helye és hatása az irodalmi-kulturális hagyományban. - A művekben felvetett kérdések néhány etikai, történeti, lélektani, társadalmi, továbbá gondolati, filozófiai, esztétikai vonatkozása. - Különféle kritikák, interpretációk.

B) Portrék a XX. század magyar irodalmából 10 óra

1. ***Móricz Zsigmond 6 óra***
2. ***Wass Albert 4 óra***

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Művelődéstörténeti kitekintés: a stílusok egyidejűségének, az olvasóközönség átalakulásának, az irodalmi elbeszélés, a film és más médiumok kapcsolatának vizsgálata

- A hazához fűződő viszonyt ábrázoló szövegek olvasása, a művek közös értelmezése az elbeszéléselmélet alapfogalmainak segítségével
- Világkép és műfajok, kompozíciós, poétikai és retorikai megoldások összefüggéseinek felismertetése
- Egyes műfaji konvenciók jelentéshordozó szerepének megismerése
- A szépirodalmi szövegekben megjelenített értékek, erkölcsi kérdések, motivációk, magatartásformák felismerése, értelmezése
- Társadalmi, közösségi és egyéni konfliktusok, kérdésfelvetések történelmi, szellemtörténeti hátterének feltárása
- A művek történeti nézőpontú megközelítése, a megjelenő esztétikai, lét- és történelemfilozófiai kérdések és válaszok értelmezése
- Történelmi sorskérdések vizsgálata az adott szerzők műveiben
- A transzilván irodalom fogalmának, irodalomtörténeti jelentőségének tisztázása

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK
B) Portrék a XX. század magyar irodalmából	
a) Móricz Zsigmond	
Tragédia	Judith és Eszter Barbárok Tündérkert (részlet)
Úri muri	
b) Wass Albert	
Adjátok vissza a hegyeimet!	Irodalom és film Koltay Gábor: Adjátok vissza a hegyeimet!
Üzenet haza	A funtineli boszorkány (részlet)

FOGALMAK

naturalizmus, szabad függő beszéd, transzilván irodalom

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK

- Móricz Zsigmond: Úri muri, Tragédia
- Wass Albert: Adjátok vissza a hegyeimet!

ÉRETTSÉGI KÖVETELMÉNYEK

3. témakör: Portrék, metszetek, látásmódok a 19-20. század magyar irodalmából. Választható szerzők

ISMERETKÖRÖK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
Móricz Zsigmond	- Az életmű néhány jellemzője keretében néhány lírai, és/vagy egy-három epikai, drámai alkotás bemutatása, értelmezése (pl. a korstílus, a téma, a műfaj, a kompozíció, a jellemző motívumok, jelentésrétegek, világlátás alapján). - A világlátás és a kifejezésmód sajátosságainak bemutatása egy-két mű lényegre törő	- Kronológiai és topográfiai tájékozottság, a szerzők jellegzetes regionális, kulturális kötődései, a pályakép főbb jellemzői. - A pályaszakaszokat jellemző főbb témák, kérdésfeltevések.

	értelmezésével. - Műrészletek értelmezése. - Memoriterek szöveghű és kifejező előadása. - Művekről szóló olvasatok, vélemények megértése. - A művekben felvetett kérdések néhány etikai, történeti, lélektani vagy társadalmi vonatkozása.	- A pályaképre ható irányzatok és szellemi kötődések, világirodalmi párhuzamok. - Kötetek, ciklusok, témák, motívumok. - A művek hatása, fogadtatása egy-két példa alapján. - A szerző utóélete, helye és hatása az irodalmi-kulturális hagyományban. - Kritikák, interpretációk. - Tájékozottság a korszakban, a kortársak között, az irodalmi hagyományban (pl. az antik hagyomány Kosztolányi, Radnóti költészetében). - Műfaji, kifejezésmódbeli, tematikai sajátosságok a korszak szellemi irányzataival, a korstílussal való összefüggésben. - A művekben felvetett kérdések néhány etikai, történeti, lélektani, társadalmi, továbbá gondolati, filozófiai, esztétikai vonatkozása. - A művek fogadtatása, hatása, utóélete az irodalmi-kulturális hagyományban egy-egy példával.

4. témakör: Metszetek a 20. századi délvidéki, erdélyi, felvidéki és kárpátaljai irodalomból

ISMERETKÖRÖK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
Wass Albert	- Az életmű néhány jellemzője keretében néhány lírai, és/vagy egy-három epikai, drámai alkotás bemutatása, értelmezése (pl. a korstílus, a téma, a műfaj, a kompozíció, a jellemző motívumok, jelentésrétegek, világlátás alapján). - A világlátás és a kifejezésmód sajátosságainak bemutatása egy-két mű lényegre törő értelmezésével. - Műrészletek értelmezése. - Memoriterek szöveghű és kifejező előadása. - Művekről szóló olvasatok, vélemények megértése. A művekben felvetett kérdések néhány etikai, történeti, lélektani vagy társadalmi	- Kronológiai és topográfiai tájékozottság, a szerzők jellegzetes regionális, kulturális kötődései, a pályakép főbb jellemzői. - A pályaszakaszokat jellemző főbb témák, kérdésfeltevések. - A pályaképre ható irányzatok és szellemi kötődések, világirodalmi párhuzamok. - Kötetek, ciklusok, témák, motívumok. - A művek hatása, fogadtatása egy-két példa alapján. - A szerző utóélete, helye és

	vonatkozása.	hatása az irodalmi-kulturális hagyományban. - Kritikák, interpretációk. - Műfaji, kifejezésmódbeli, tematikai sajátosságok a korszak szellemi irányzataival, a korstílussal való összefüggésben is. - A művekben felvetett kérdések néhány etikai, történeti, lélektani, társadalmi, továbbá gondolati, filozófiai, esztétikai vonatkozása. - A művek fogadtatása, hatása, utóélete az irodalmi-kulturális hagyományban egy-egy példával.

1. Metszetek a XX. század magyar irodalmából I. 7 óra

1. ***Juhász Gyula 3 óra***
2. ***Tóth Árpád 2 óra***
3. ***Karinthy Frigyes 2 óra***

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az alkotók irodalomtörténeti helyének, szerepével vizsgálata
- A század irodalmi törekvéseinek, sajátosságainak, írói-költői csoportjainak megismerése
- Annak felismerése, hogy az írói-költői felelősség, szociális-társadalmi együttérzés, világnézet, egyéni látásmód és kapcsolat a hagyományhoz változatos módon, műfajban és tematikában szólalhat meg
- A lírai beszédmód változatainak értelmezése; a korszakra és az egyes alkotókra jellemző beszédmódok feltárása, néhány jellegzetes alkotás összevetése.
- Az **Így írtok ti** irodalmi jelentőségének megértése
- A költemények közös és egyéni feldolgozása, értelmezése
- Összehasonlító elemzés készítése közös téma, motívum, műfaj vagy forma alapján

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK
A) Metszetek a XX. század magyar irodalmából – a Nyugat alkotói	
a) Juhász Gyula	
Tiszai csönd	Halotti beszéd
Anna örök	Utolsó vacsora
	Szerelem
b) Tóth Árpád	
Esti sugárkoszorú	Kisvendéglőben

Lélektől lélekig	Elégia egy rekettyebokorhoz
Isten oltó-kése	Jó éjszakát Álarcosan
c) Karinthy Frigyes	
Így írtok ti (részletek)	Tanár úr, kérem (részletek)
Találkozás egy fiatalemberrel	Utazás a koponyám körül (részlet) Előszó
	Szerb Antal
	Budapesti kalauz marslakók számára Utas és holdvilág (részlet)

FOGALMAK

A Nyugat és nemzedékei, paródia, stílusparódia, műfajparódia

ÉRETTSÉGI KÖVETELMÉNYEK

3.témakör: Portrék, metszetek, látásmódok a 19-20. század magyar irodalmából. Választható szerzők

ISMERETKÖRÖK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
Juhász Gyula Karinthy Frigyes Tóth Árpád	- Az életmű néhány jellemzője keretében néhány lírai, és/vagy egy-három epikai, drámai alkotás bemutatása, értelmezése (pl. a korstílus, a téma, a műfaj, a kompozíció, a jellemző motívumok, jelentésrétegek, világlátás alapján). - A világlátás és a kifejezésmód sajátosságainak bemutatása egy-két mű lényegre törő értelmezésével. - Műrészletek értelmezése. - Memoriterek szöveghű és kifejező előadása. - Művekről szóló olvasatok, vélemények megértése. - A művekben felvetett kérdések néhány etikai, történeti, lélektani vagy társadalmi vonatkozása.	- Kronológiai és topográfiai tájékozottság, a szerzők jellegzetes regionális, kulturális kötődései, a pályakép főbb jellemzői. - A pályaszakaszokat jellemző főbb témák, kérdésfeltevések. - A pályaképre ható irányzatok és szellemi kötődések, világirodalmi párhuzamok. - Kötetek, ciklusok, témák, motívumok. - A művek hatása, fogadtatása egy-két példa alapján. - A szerző utóélete, helye és hatása az irodalmi-kulturális hagyományban. - Kritikák, interpretációk. - Tájékozottság a korszakban, a kortársak között, az irodalmi hagyományban (pl. az antik hagyomány Kosztolányi, Radnóti költészetében). - Műfaji, kifejezésmódbeli, tematikai sajátosságok a korszak szellemi irányzataival, a korstílussal való összefüggésben.

		- A művekben felvetett kérdések néhány etikai, történeti, lélektani, társadalmi, továbbá gondolati, filozófiai, esztétikai vonatkozása. - A művek fogadtatása, hatása, utóélete az irodalmi-kulturális hagyományban egy-egy példával.

TÉMAKÖR	JAVASOLT ÓRASZÁM
I. A klasszikus modernség irodalma	44
II. A magyar irodalom a XX. században	52
III. Elmélyítés, összefoglalás, számonkérés, rendszerező ismétlés	9
Összes óraszám:	**105**

12. évfolyam

Ennek a képzési szakasznak a végén a tanulók érettségi vizsgát tesznek. Fontos cél, hogy ismereteik és képességeik birtokában önállóan fel tudjanak készülni a közép- és az emelt szintű érettségire. A12. évfolyamon elvárható, hogy a tanulók képesek legyenek projekt- vagy kutatómunkában részt venni. Etikusan és kritikusan használják a hagyományos, papíralapú, illetve a világhálón található és egyéb digitális adatbázisokat. Felismerjék az adott kommunikációs helyzetet, s arra írásban és szóban is adekvátan válaszoljanak. Képesek legyenek az összetett szövegek elsődleges jelentése mögé látni, a jelentéseket értelmezni, gondolataikat írásban és szóban is pontosan és elegánsan, illetve az adott kommunikációs helyzetnek megfelelően megfogalmazni. Képessé váljanak érvekkel vagy cáfolatokkal igazolni nézeteiket, véleményüket. Sajátítsák el a mindennapi életben szükséges szövegalkotás alapvető követelményeit (műfajok, stílus, retorikai építkezés).
A tanulmányaik során szerzett ismereteik és készségeik révén ismerjék a magyar irodalomtörténet korszakait, képesek legyenek azokat az európai és világirodalmi folyamatokkal összekapcsolni. Lássák meg a magyar irodalom nagy filozófiai, társadalmi, esztétikai kérdésfelvetéseit, az egyes művekben található válaszokat ezekre a kérdésekre. Tudják értelmezni a szerzők és irodalmi alkotások időn és téren átívelő párbeszédét, a magyar irodalom jellegzetes motívumait, s ezek jelentésváltozását az irodalom történetében. Váljanak képessé az absztrakt gondolkodásra, a differenciált véleményalkotásra. Értsék az irodalom és a történelem kapcsolatát. Ezt szolgálja *„A XX. századi történelem az irodalomban”* című anyagrész. A *témakör* oktatásának célja, hogy a tanulók megismerjék a XX. századi magyar, illetve európai történelem kataklizmáit. Ennek révén szembesüljenek történelmi, erkölcsi kérdésekkel.
Ez az utolsó nevelési-oktatási szakasz, melyben lehetőség nyílik az erkölcsi és érzelmi nevelésre. A XIX-XX. századi irodalmi művek két nagy témája a nemzeti, illetve a személyes identitáskeresés. A művek kaleidoszkópszerű sokszínűsége lehetőséget teremt arra, hogy a Kárpát-medencei irodalomban felvetődő történelmi sorskérdésekkel, nemzeti és személyes erkölcsi dilemmákkal találkozzanak a tanulók. Ezekre a dilemmákra reagálva fejlődjék erkölcsi érzékenységük, érzelmi intelligenciájuk. Nemzeti és személyes identitásuk kialakulásában, szociális kompetenciáik fejlesztésében irodalmunk, nyelvünk ismerete a tanulók segítségére van.
Ennek a képzési szakasznak a feladata – a műveltségátadás, a kompetencia és érzelemfejlesztés mellett –, hogy a tanulóknak segítséget nyújtson a pályaválasztásban, felkészítse őket a továbbtanulásra.
Mindezek elérése érdekében a képzés kiemelt céljai:

- Bővüljön stilisztikai tudásuk: ismerjék fel a szóképeket, alakzatokat. Képesek legyenek a tanulók ezeket értelmezni, saját nyelvhasználatukban is alkalmazni a metaforikus szövegépítést, a magyar nyelv archaikusabb elemeit, pl.: szólásokat, közmondásokat, szállóigéket.
- Szövegértő- és szövegalkotó kompetenciájuk folyamatos bővítése, irodalomelméleti és -történeti tudásuk gazdagodása lehetővé teszi, hogy a tanulók összetett szövegeket értelmezzenek. Poétikai és retorikai ismereteik aktualizálásával képessé válnak egy mű értelmezésére, elemzésére vagy két mű – megadott szempontok alapján történő – összevetésére. Elvárt cél, hogy elemző gondolatmenetüket arányos esszében vagy értekezésben tudják kifejteni.
- Cél, hogy a képzés ezen szakaszában a különböző művészeti ágak közös témáit, motívumkincsét, kérdésfelvetéseit is megértsék. Tudatosítsák, hogy egy-egy irodalmi alkotás adaptációja önálló művészeti alkotás. Az eredeti mű és az adaptáció

összevetésével mindkét művet képesek legyenek értelmezni, az eltérő problémafelvetést érzékelni.

- A XIX-XX. századi irodalom rendkívüli gazdagságából ismerjenek meg a diákok átfogó életműveket, több műnemben alkotó szerzőkről portrékat, illetve egy-egy – döntően egy műnemben alkotó – szerzőről vagy egy kiemelkedő irodalmi alkotásról metszetet kapjanak. Cél, hogy ismerjék meg a XIX-XX. század kiemelkedő jelentőségű, már lezárt életművel bíró alkotóit, a két század stílusirányzatait, irodalmi mozgalmait.

I. A modernizmus irodalma – 17 óra

A) Avantgárd mozgalmak 3 óra
B) A világirodalom modernista lírájának nagy alkotói, alkotásai 3 óra
C) A világirodalom modernista epikájának nagy alkotói, alkotásai 4 óra
D) Színház- és drámatörténet: a modernizmus drámai törekvései 4 óra
E) A posztmodern világirodalom 3 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK (A, B, C, D, E)

- Irodalmi szövegek és társművészeti alkotások összehasonlító elemzése
- Stílustörténeti és irodalomtörténeti fogalmak használata műértelmezésekben
- Művelődéstörténeti áttekintés: a XIX-XX. század fordulójának filozófiai, művészeti és irodalmi irányzatainak tanulmányozása
- Nietzsche, Bergson, Freud nézeteinek megismerése, irodalomra gyakorolt hatásuk feltérképezése
- A művészet- és irodalomtörténetben a modernség/modernizmus jelentőségének vizsgálata.
- Az avantgárd mozgalmak művészeti és politikai szerepének, jelentőségének megismerése
- Az egzisztencializmus és a posztmodern filozófia irodalmi hatásának felfedezése
- Valóság és fikció, a bűntelenség és bűnösség, létbe vetettség filozófiai kérdéseinek értelmezése
- A XX. századi irodalom néhány meghatározó tendenciájának megismertetése. Művek, műrészletek feldolgozása, alkotói nézőpontok, látásmódok, témák, történeti, kulturális kontextusok megvitatása. Az önálló olvasóvá válás támogatása, felkészítés a tanulói szerző- és művválasztásokra, a választott művek önálló feldolgozására és megosztására.
- Kimerülés és újrafeltöltődés: a kísérleti irodalom és az olvasóközönség viszonya, a posztmodern változó meghatározásai

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK
I. A modernizmus irodalma	
A) Avantgárd mozgalmak	
a) Guillaume Apollinaire: A megsebzett galamb és a szökőkút	Expresszionizmus, szürrealizmus, egyéb avantgárd irányzatok; Filippo Tommaso Marinetti: Óda egy versenyautomobilhoz
b) Kassák Lajos: A ló meghal a madarak kirepülnek (részlet)	
B) A világirodalom modernista lírájának nagy alkotói, alkotásai	
a) Thomas Stearns Eliot: A háromkirályok utazása (részlet)	Thomas Stearns Eliot: Macskák (részlet)
	Gottfried Benn: Kék óra
	Federico García Lorca: Alvajáró románc, Kis bécsi valcer
C) A világirodalom modernista epikájának nagy alkotói, alkotásai	
a) Franz Kafka: Az átváltozás	Franz Kafka: A per (részletek)

b) Thomas Mann: Tonio Kröger vagy Mario és a varázsló	Irodalom és tévésorozat: Mihail Afanaszjevics Bulgakov -Vladimir Bortko: A Mester és Margarita (Vagy másik regényfeldolgozás) Bulgakov: A Mester és Margarita
D) Színház- és drámatörténet: a modernizmus drámai törekvései	
Irodalom és színház Bertolt Brecht: Koldusopera vagy Kurázsi mama	Irodalom és film Arthur Miller: Az ügynök halála Volker Schlöndorff: Az ügynök halála (vagy más feldolgozás)
Samuel Barclay Beckett: Godot-ra várva vagy Friedrich Dürrenmatt: A fizikusok vagy A nagy Romulus	
E) A posztmodern világirodalom	
a) Bohumil Hrabal: Sörgyári capriccio (részletek)	Irodalom és film Jiří Menzel: Sörgyári capriccio
b) Gabriel García Márquez: Száz év magány (részletek)	Jorge Luis Borges: Bábeli könyvtár

FOGALMAK

dekadencia; életfilozófia, pszichoanalízis; a nyelv és a személyiség válsága; avantgárd; futurizmus, dadaizmus, expresszionizmus, konstruktivizmus, kubizmus; szabad vers, kései modernség, objektív költészet, intellektuális költészet, abszurd dráma, kétszintes dráma, mítoszregény, posztmodern

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Történelem: A második ipari forradalom

ÉRETTSÉGI KÖVETELMÉNYEK

6. témakör: Művek a világirodalomból

ISMERETKÖRÖK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
Választható korok és művek a világirodalomból a líra és epika tárgyköréből	- További választható korszakok: a romantika, a realizmus, a századfordulós modernség a szimbolizmustól az avantgárdig, a 20. század. - A korszak jellemzőinek és egy-két kiemelkedő alkotásának bemutatása. - A világlátás és a kifejezésmód sajátosságainak bemutatása egy-két mű lényegre törő értelmezésével. - Műrészletek értelmezése. - A művekben felvetett kérdések néhány etikai, történeti, gondolati, filozófiai vonatkozása.	- További választható korszakok: a középkor, a reneszánsz, a felvilágosodás, avantgárd és a 20. század első fele, a 20. század második fele és kortárs világirodalom. - A korszak jellemzőinek és egy-két kiemelkedő képviselőjének vagy alkotásának bemutatása. - Művek értelmezése a korszak szellemi irányzataival, a korstílussal való összefüggésben is (pl. műfaji sajátosságok, a téma, a

		kompozíció összefüggései, a lehetséges és szükséges stíluskorszakbeli, stílustörténeti vonatkozások).

7. témakör: Színház és dráma

SZERZŐK / MŰVEK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
Bertolt Brecht	- Világlátás és a kifejezésmód sajátosságainak bemutatása a dráma lényegre törő értelmezésével. - Drámarészletek értelmezése. - Színház és dráma az adott mű korában. - A művekről szóló olvasatok, vélemények megértése. A művekben felvetett kérdések néhány etikai, történeti, lélektani vagy társadalmi vonatkozása	- Az epikus dráma. Az abszurd dráma. - Egy 20-21. századi magyar dráma - Az adott mű színpadi előadása mint az interpretáció eszköze (pl. színpadi megjelenítések összehasonlítása). - Memoriter szöveghű és kifejező előadása. - A művekben felvetett kérdések néhány etikai, történeti, lélektani, társadalmi, továbbá gondolati, filozófiai, esztétikai vonatkozása

II. A magyar irodalom a XX. században II. – 49 óra

A) Életmű a XX. század magyar irodalmából II. 14 óra

József Attila 14 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az életmű főbb sajátosságainak megismerése az életmű különböző szakaszaiból származó törzsanyagban megnevezett vers elemzésével
- József Attila életműve főbb témáinak (pl.: haza, táj, szerelem, külváros és szegénység, lélekábrázolás, értékszembesítés, közéleti és gondolati költészet) és versformáinak, költői eszközeinek tanulmányozása
- Annak vizsgálata, hogy az életút meghatározó tényei hogyan függnek össze a pályaképpel és a kor társadalmi-történelmi viszonyokkal
- A költői pálya indulása, a költői életút szakaszolásának lehetséges változatai
- József Attila nagy gondolati verseinek elemzése, a művek filozófiai, esztétikai összetettségének vizsgálata
- József Attila helyének tisztázása saját kora szellemi életében (vitái és kapcsolatai kortársaival)
- Utóéletének, a József Attila-kultusz születésének, a költői életmű XX. századi recepciójának tanulmányozása

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK
II. A magyar irodalom a XX. században II.	

Életmű a XX. század magyar irodalmából II.	
József Attila	
Nem én kiáltok Reménytelenül Holt vidék Óda Flóra Kései sirató A Dunánál Tudod, hogy nincs bocsánat Nem emel föl (Karóval jöttél…)	Szegényember balladája Medáliák (részlet) Istenem Tiszta szívvel Áldalak búval, vigalommal Tedd a kezed Téli éjszaka Eszmélet Levegőt! Kész a leltár Gyermekké tettél Születésnapomra Nagyon fáj (Talán eltünök hirtelen…) (Íme, hát megleltem hazámat…)

FOGALMAK

tárgyias tájvers, komplex kép, óda, dal, műfajszintézis, létértelmező vers, önmegszólító vers, dialogizáló versbeszéd

MEMORITEREK

- József Attila: Reménytelenül (Lassan, tűnődve) (részlet)
- József Attila Óda (részlet)

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Történelem: az első világháború, a Horthy-korszak

ÉRETTSÉGI KÖVETELMÉNYEK

1. témakör: Életművek a magyar irodalomból. Kötelező szerzők

ISMERETKÖRÖK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
József Attila	- A főbb művek szövegismereten alapuló értelmezése, kapcsolatok a művek között (pl. témák, műfajok, kifejezésmód, jellemző motívumok), a művek elhelyezése az életműben, az adott korszakban. - Az életmű néhány jellemzője keretében néhány lírai, és/vagy egy-három epikai, drámai alkotás bemutatása, értelmezése (pl. a korstílus, a téma, a műfaj, a kompozíció, a jellemző motívumok, jelentésrétegek, világlátás alapján.) - Műrészletek értelmezése. - Memoriterek szöveghű és kifejező előadása.	-Az életút, az életmű legjelentősebb tényei. - Kronológiai és topográfiai tájékozottság, a szerzők jellegzetes regionális, kulturális kötődései, a pályakép főbb jellemzői. - A pályaszakaszokat jellemző főbb témák, kérdésfeltevések. - A pályaképre ható irányzatok és szellemi kötődések, világirodalmi párhuzamok.

	-Művekről szóló olvasatok, vélemények megértése. - A művekben felvetett kérdések néhány etikai, történeti, lélektani vagy társadalmi vonatkozása.	- Kötetek, ciklusok, témák, motívumok. - Tájékozottság a korszakban, a kortársak között (pl. Jókai és kora), - A művek hatása, fogadtatása egy-két példa alapján. - A szerző utóélete, helye és hatása az irodalmi-kulturális hagyományban. - A művekben felvetett kérdések néhány etikai, történeti, lélektani, társadalmi, továbbá gondolati, filozófiai, esztétikai vonatkozása. - Különféle kritikák, interpretációk.

B) Portrék a XX. század magyar irodalmából II. 7 óra

a, Örkény István 2 óra

b, Szabó Magda 2 óra

c, Kányádi Sándor 3 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK (A, B, C)

- A A választott XX. századi szerzők szerepének megismerése a magyar irodalomban
- Annak felismerése, hogy az írói-költői felelősség, szociális-társadalmi együttérzés, világnézet, egyéni látásmód és kapcsolat a hagyományhoz változatos módon, műfajban és tematikában szólalhat meg
- Az erkölcs, hit, egyén és közösség, egyén és egyén viszonyának, kapcsolatának megvilágítása lírai, epikai, drámai alkotásokban
- Összehasonlító elemzés készítése közös téma, motívum, műfaj vagy forma alapján

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK
B) Portrék a XX. század magyar irodalmából	
a**) Örkény István**	
Egyperces novellák (részletek)	
b**) Szabó Magda**	
Az ajtó	Irodalom és film Szabó István: Az ajtó
a) **Kányádi Sándor**	
Fekete- piros	Dél keresztje alatt Csángó passió Hiúság Kuplé a vörös villamosról
Halottak napja Bécsben	
Sörény és koponya (részlet)	
Valaki jár a fák hegyén	

FOGALMAK

groteszk, abszurd, egyperces, családregény, kálvinista és katolikus értékrend szembenállása, önéletrajziság

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK

- Szabó Magda: Az ajtó

MEMORITEREK

- Kányádi Sándor: Valaki jár a fák hegyén

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Történelem: a Kádár-korszak

ÉRETTSÉGI KÖVETELMÉNYEK

3.témakör: Portrék, metszetek, látásmódok a 19-20. század magyar irodalmából. Választható szerzők

ISMERETKÖRÖK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
Örkény István Szabó Magda	- Az életmű néhány jellemzője keretében néhány lírai, és/vagy egy-három epikai, drámai alkotás bemutatása, értelmezése (pl. a korstílus, a téma, a műfaj, a kompozíció, a jellemző motívumok, jelentésrétegek, világlátás alapján). - A világlátás és a kifejezésmód sajátosságainak bemutatása egy-két mű lényegre törő értelmezésével. - Műrészletek értelmezése. - Memoriterek szöveghű és kifejező előadása. - Művekről szóló olvasatok, vélemények megértése. - A művekben felvetett kérdések néhány etikai, történeti, lélektani vagy társadalmi vonatkozása.	- Kronológiai és topográfiai tájékozottság, a szerzők jellegzetes regionális, kulturális kötődései, a pályakép főbb jellemzői. - A pályaszakaszokat jellemző főbb témák, kérdésfeltevések. - A pályaképre ható irányzatok és szellemi kötődések, világirodalmi párhuzamok. - Kötetek, ciklusok, témák, motívumok. - A művek hatása, fogadtatása egy-két példa alapján. - A szerző utóélete, helye és hatása az irodalmi-kulturális hagyományban. - Kritikák, interpretációk. - Tájékozottság a korszakban, a kortársak között, az irodalmi hagyományban (pl. az antik hagyomány Kosztolányi, Radnóti költészetében). - Műfaji, kifejezésmódbeli, tematikai sajátosságok a korszak

		szellemi irányzataival, a korstílussal való összefüggésben. - A művekben felvetett kérdések néhány etikai, történeti, lélektani, társadalmi, továbbá gondolati, filozófiai, esztétikai vonatkozása. - A művek fogadtatása, hatása, utóélete az irodalmi-kulturális hagyományban egy-egy példával.

C) Metszetek a XX. század magyar irodalmából II. 25 óra

a) Metszetek: egyéni utakon 6 óra

Szabó Dezső 2 óra
Krúdy Gyula 2 óra
Weöres Sándor 2 óra

b) Metszetek a modernista irodalomból 8 óra

Szabó Lőrinc 2 óra
Radnóti Miklós 6 óra

c) Metszetek az erdélyi, délvidéki és kárpátaljai irodalomból 6 óra

Dsida Jenő 2 óra
Reményik Sándor 2 óra
Áprily Lajos 2 óra

d) Metszet a „Fényes szellők nemzedékének" irodalmából 2 óra

Nagy László 2 óra

e) Metszet a tárgyias irodalomból 2 óra

Pilinszky János 2 óra

f) Metszetek az irodalmi szociográfia alkotóinak munkáiból 1 óra

Illyés Gyula 1 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK (A, B, C, D, E, F)

- A választott XX. századi szerzők szerepének megismerése a magyar irodalomban
- A század irodalmi törekvéseinek, sajátosságainak, írói-költői csoportjainak megismerése
- Annak felismerése, hogy az írói-költői felelősség, szociális-társadalmi együttérzés, világnézet, egyéni látásmód és kapcsolat a hagyományhoz változatos módon, műfajban és tematikában szólalhat meg.
- Történelmi kataklizmák és egyéni helytállások lírai ábrázolásának tanulmányozása Radnóti költészetében
- Történelmi traumák, nemzeti tragédiák ábrázolásának tanulmányozása a transzilván irodalomban

- Az erkölcs, hit, egyén és közösség viszonyának kérdései lírai és prózai alkotásokban
- A lírai beszédmód változatainak értelmezése; a korszakra és az egyes alkotókra jellemző beszédmódok feltárása, néhány jellegzetes alkotás összevetése.
- A líra sokfélesége: párhuzamos és versengő költészeti hagyományok bemutatása
- Összehasonlító elemzés készítése közös téma, motívum, műfaj vagy forma alapján

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK
C) *Metszetek a XX. század magyar irodalmából*	
a) Metszetek: egyéni utakon	
Krúdy Gyula	
Szindbád – A hídon – Negyedik út vagy Szindbád útja a halálnál – Ötödik út	Irodalom és film Huszárik Zoltán: Szindbád
Szabó Dezső	
Feltámadás Makucskán	Az elsodort falu (részletek)
Weöres Sándor	
Rongyszőnyeg (részletek: 4., 99., 127.)	Psyché (részletek)
b) Metszetek a modernista irodalomból – a Nyugat alkotói	
Szabó Lőrinc	
Semmiért Egészen	Kalibán Dsuang Dszi álma Különbéke Tücsökzene (részletek)
Mozart hallgatása közben	
Radnóti Miklós	
Járkálj csak, halálraítélt!	Első ecloga Tétova óda Nem bírta hát… Levél a hitveshez Töredék A la recherche
Hetedik ecloga	
Erőltetett menet	
Razglednicák	
	Márai Sándor:
	Szindbád hazamegy (részlet)
	Halotti beszéd
	Ottlik Géza
	Iskola a határon (részlet)
	Buda (részlet)
c) Metszetek az erdélyi, délvidéki és kárpátaljai irodalomból	
Dsida Jenő	
Nagycsütörtök	Psalmus Hungaricus (részletek)
Arany és kék szavakkal	
Reményik Sándor	
Halotti beszéd a hulló leveleknek	Ahogy lehet
Eredj, ha tudsz (részlet)	
Áprily Lajos	
Tavasz a házsongárdi temetőben	Holló-ének

Március	Kolozsvári éjjel
	Kós Károly
	Varjú-nemzetség (részlet)
	Nyirő József
	Madéfalvi veszedelem (részlet)
	Gion Nándor
	A kárókatonák még nem jöttek vissza
	Kovács Vilmos
	Holnap is élünk
d) Metszet a „Fényes szellők nemzedékének” irodalmából	
Nagy László	Gyöngyszoknya (részlet)
Ki viszi át a Szerelmet	Himnusz Minden időben
Adjon az Isten	Csodafiú szarvas
	Tűz
e) Metszet a tárgyias irodalomból – az Újhold alkotói	
Pilinszky János	
Halak a hálóban	Harbach 1944
Apokrif	Agonia christiana
Négysoros	Nagyvárosi ikonok
	Nemes Nagy Ágnes
	A fák Kiáltva Ekhnáton éjszakája
	Mándy Iván
	Irodalom és film Mándy Iván: Régi idők focija Sándor Pál: Régi idők focija
f) Metszetek az irodalmi szociográfia alkotóinak munkáiból	
Illyés Gyula Puszták népe (részlet)	**Sinka István**
	Fekete bojtár vallomásai (részlet)
	Csoóri Sándor
	Tudósítás a toronyból (részlet) Anyám fekete rózsa Anyám szavai
	Metszetek a magyar posztmodern irodalomból
	Tandori Dezső
	Horror Töredék Hamletnek Táj két figurával Egy talált tárgy megtisztítása
	Hajnóczy Péter
	A fűtő (részletek) M (részletek) A halál kilovagolt Perzsiából (részletek)
	Esterházy Péter
	Termelési kisssregény (részlet) Harmonia caelestis (részlet)

FOGALMAK

életrajzi ihletettség, kulturális veszteség, ekloga, eklogaciklus, razglednica, szerepvers, „Fényes szellők nemzedéke”; tárgyias irodalom

MEMORITEREK

- Radnóti Miklós: Hetedik ecloga (részlet)
- Reményik Sándor: Halotti vers a hulló leveleknek (részlet)
- Áprily Lajos: Március (részlet)
- Nagy László: Ki viszi át a Szerelmet

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Történelem: a második világháború

ÉRETTSÉGI KÖVETELMÉNYEK

3.témakör: Portrék, metszetek, látásmódok a 19-20. század magyar irodalmából. Választható szerzők

ISMERETKÖRÖK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
Krúdy Gyula Weöres Sándor Szabó Lőrinc Radnóti Miklós Nagy László Pilinszky János Illyés Gyula	- Az életmű néhány jellemzője keretében néhány lírai, és/vagy egy-három epikai, drámai alkotás bemutatása, értelmezése (pl. a korstílus, a téma, a műfaj, a kompozíció, a jellemző motívumok, jelentésrétegek, világlátás alapján). - A világlátás és a kifejezésmód sajátosságainak bemutatása egy-két mű lényegre törő értelmezésével. - Műrészletek értelmezése. - Memoriterek szöveghű és kifejező előadása. - Művekről szóló olvasatok, vélemények megértése. - A művekben felvetett kérdések néhány etikai, történeti, lélektani vagy társadalmi vonatkozása.	- Kronológiai és topográfiai tájékozottság, a szerzők jellegzetes regionális, kulturális kötődései, a pályakép főbb jellemzői. - A pályaszakaszokat jellemző főbb témák, kérdésfeltevések. - A pályaképre ható irányzatok és szellemi kötődések, világirodalmi párhuzamok. - Kötetek, ciklusok, témák, motívumok. - A művek hatása, fogadtatása egy-két példa alapján. - A szerző utóélete, helye és hatása az irodalmi-kulturális hagyományban. - Kritikák, interpretációk. - Tájékozottság a korszakban, a kortársak között, az irodalmi hagyományban (pl. az antik hagyomány Kosztolányi, Radnóti költészetében). - Műfaji, kifejezésmódbeli, tematikai sajátosságok a korszak szellemi irányzataival, a

		korstílussal való összefüggésben. - A művekben felvetett kérdések néhány etikai, történeti, lélektani, társadalmi, továbbá gondolati, filozófiai, esztétikai vonatkozása. - A művek fogadtatása, hatása, utóélete az irodalmi-kulturális hagyományban egy-egy példával.

4. témakör: Metszetek a 20. századi délvidéki, erdélyi, felvidéki és kárpátaljai irodalomból

ISMERETKÖRÖK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
Dsida Jenő Reményik Sándor Áprily Lajos	- Az életmű néhány jellemzője keretében néhány lírai, és/vagy egy-három epikai, drámai alkotás bemutatása, értelmezése (pl. a korstílus, a téma, a műfaj, a kompozíció, a jellemző motívumok, jelentésrétegek, világlátás alapján). - A világlátás és a kifejezésmód sajátosságainak bemutatása egy-két mű lényegre törő értelmezésével. - Műrészletek értelmezése. - Memoriterek szöveghű és kifejező előadása. - Művekről szóló olvasatok, vélemények megértése. A művekben felvetett kérdések néhány etikai, történeti, lélektani vagy társadalmi vonatkozása.	- Kronológiai és topográfiai tájékozottság, a szerzők jellegzetes regionális, kulturális kötődései, a pályakép főbb jellemzői. - A pályaszakaszokat jellemző főbb témák, kérdésfeltevések. - A pályaképre ható irányzatok és szellemi kötődések, világirodalmi párhuzamok. - Kötetek, ciklusok, témák, motívumok. - A művek hatása, fogadtatása egy-két példa alapján. - A szerző utóélete, helye és hatása az irodalmi-kulturális hagyományban. - Kritikák, interpretációk. - Műfaji, kifejezésmódbeli, tematikai sajátosságok a korszak szellemi irányzataival, a korstílussal való összefüggésben is. - A művekben felvetett kérdések néhány etikai, történeti, lélektani, társadalmi, továbbá gondolati, filozófiai, esztétikai vonatkozása. - A művek fogadtatása, hatása, utóélete az irodalmi-kulturális hagyományban egy-egy példával.

D) Színház- és drámatörténet 3 óra

Örkény István 2 óra

Szabó Magda 1 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A A törzsanyagban megnevezett drámai művek vagy műrészletek olvasása, megismerése, közös elemzése
- Ismerkedés a korszakban kidolgozott dramaturgiai eljárásokkal
- Álláspontok megismerése és kialakítása a feldolgozott drámák problémafelvetésével kapcsolatban
- A drámai művekben a befogadó elé tárt társadalmi, közösségi és egyéni konfliktusok felismerése, megfogalmazása, megértése
- A megmaradásért folytatott harc és az azért szükségképpen hozott áldozatok felismerése

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK
D) Színház- és drámatörténet	
a) Örkény István: Tóték	Irodalom és film Fábri Zoltán: Isten hozta, őrnagy úr!
	Németh László: A két Bolyai (részlet)
b) **Szabó Magda:** Az a szép fényes nap (részlet)	Szabó Magda: A macskák szerdája
	Sütő András: Advent a Hargitán
	Csurka István: Házmestersirató
	Gyurkovics Tibor: Nagyvizit

FOGALMAK

totalitárius, történelmi dráma

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK

- Örkény István: Tóték

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Történelem: A második világháború

ÉRETTSÉGI KÖVETELMÉNYEK

7. témakör: Színház és dráma

SZERZŐK / MŰVEK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
Örkény István Szabó Magda	- Világlátás és a kifejezésmód sajátosságainak bemutatása a dráma lényegre törő értelmezésével.	- Az epikus dráma. Az abszurd dráma. - Egy 20-21. századi magyar

	- Drámarészletek értelmezése. - Színház és dráma az adott mű korában. - A művekről szóló olvasatok, vélemények megértése. - A művekben felvetett kérdések néhány etikai, történeti, lélektani vagy társadalmi vonatkozása	dráma - Az adott mű színpadi előadása mint az interpretáció eszköze (pl. színpadi megjelenítések összehasonlítása). - Memoriter szöveghű és kifejező előadása. - A művekben felvetett kérdések néhány etikai, történeti, lélektani, társadalmi, továbbá gondolati, filozófiai, esztétikai vonatkozása

III. A XX. századi történelem az irodalomban. – 8 óra

a) ***Trianon 2 óra***

b) ***Világháborúk 1 óra***

c) ***Holokauszt 2 óra***

d) ***Kommunista diktatúra 1 óra***

e) ***1956 – 2 óra***

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK (A, B, C, D, E)

- A A nemzeti identitás meghatározó lírai szövegeinek olvasása, megértése, megbeszélése
- Irodalmi szövegek elhelyezése történelmi kontextusban
- Irodalmi szövegekben megfogalmazott közösségi és magánemberi erkölcsi dilemmák felismerése, megvitatása
- Az olvasott szövegek szerkezeti egységeinek megfigyelése, a szerkezeti egységek retorikai funkcióinak azonosítása
- Egyes olvasott szövegek jellegzetes retorikai alakzatainak megfigyelése

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK
III. A XX. századi történelem az irodalomban	
a) Trianon	
• Juhász Gyula: Trianon	• Babits Mihály: A repülő falu
• Vérző Magyarország (Szerk.: Kosztolányi Dezső)	• Schöpflin Aladár: Pozsonyi diákok (részlet)
Lyka Károly: Magyar művészet – magyar határok (részlet)	• Krúdy Gyula: Az utolsó garabonciás
b) Világháborúk	
• Gyóni Géza: Csak egy éjszakára…	Magyar katonák dala
	Alexis levele Alexandrához
	Polcz Alaine: Asszony a fronton
c) Holokauszt	
• Szép Ernő: Emberszag (részlet)	Irodalom és film

	Török Ferenc: 1945
• Tadeusz Borowski: Kővilág	Irodalom és film Roberto Benigni: Az élet szép
	Irodalom és film Kertész Imre: Sorstalanság Koltai Lajos: Sorstalanság
d) Kommunista diktatúra	
• Illyés Gyula: Egy mondat a zsarnokságról vagy George Orwell: 1984 (részletek)	Irodalom és film Bacsó Péter: A tanú Beremányi Géza: Eldorádó
	Faludy György: Kihallgatás
	Alekszandr Iszajevics Szolzsenyicin: Gulág szigetcsoport (részlet)
	Irodalom és film Michael Radford: 1984
e) 1956	
• Nagy Gáspár Öröknyár: elmúltam 9 éves A Fiú naplójából	Irodalom és film Gothár Péter: Megáll az idő
	Irodalom és film Szilágyi Andor: Mansfeld
	Albert Camus: A magyarok vére (részlet)
• Márai Sándor: Mennyből az angyal vagy Halotti beszéd	

FOGALMAK

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Történelem: trianoni békeszerződés, első és második világháború, 1956, fasizmus, kommunizmus

ÉRETTSÉGI KÖVETELMÉNYEK

Témakör: Az Értelmezési szintek, megközelítések lehetséges szempontjai a Szerzők, művek témaköreiben

ISMERETKÖRÖK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
Témák, motívumok, toposzok	- Szépirodalmi alkotások gondolati, tematikus, motivikus egyezéseinek és különbségeinek összevetése. - Témák, motívumok, toposzok változatainak felismerése, értelmezése (pl. hegy, kert, sziget, út, évszakok, alászállás, felemelkedés, nemzedékek, család, felnőtté válás, beavatás, ember és természet, mikro- és makrokozmosz, felnőtt-gyermek, férfi-nő, bűn és bűnhődés, vándorlás, kaland, falusi és nagyvárosi életformák; a háború élménye, Trianon, a holokauszt, a lágerek világa, a diktatúrák, az	- Műveket összekötő motivikus összefüggések (pl. hasonlóságok, párhuzamosságok, nyilvánvaló utalások) felismerése, szerepének, jelentésének megfogalmazása. - Témák, motívumok, toposzok, archetípusok feltárása érvekkel, példákkal. (Alekszandr Iszajevics Szolzsenyicin: Gulág szigetcsoport (részlet),

	elidegenedés stb.).	Kertész Imre: Sorstalanság, Szilágyi Andor: Mansfeld) - Egy-egy szépirodalmi mű motívumai továbbélésének bemutatása példákkal. - Az intertextualitás egy-egy példájának bemutatása elsősorban a posztmodern irodalmából
Műfajok, poétika	- Műnemek és műfajok felismerése. - Alapvető versformák felismerése. - Poétikai fogalmak alkalmazása művek bemutatásában, értelmezésében. - A kerettanterv törzsanyagában szereplő verstani ismeretek	- Azonos műfajú alkotások poétikai szempontú összevetése, történeti változásának vizsgálata. - Műfajteremtő művek, egy-egy magyar és világirodalmi példa bemutatása. - Egy-egy műfaj, poétikai sajátosság változása hosszabb-rövidebb történeti folyamatban (pl. elégiák a magyar irodalomban; epigrammák Kazinczytól Illyésig, a meseforma változatai, az antik és a shakespeare-i tragédia; regényformák, regénytípusok; a posztmodern - irodalom poétikai jellemzői).
Korszakok, stílustörténet	A kifejezésmód és világlátás változása a különböző korszakokban a középkortól napjainkig	-
Irodalomtörténet	A magyar irodalomtörténet/művelődéstörténet főbb korszakainak néhány jellemzője	- Az irodalom, az irodalmiság történetileg változó hagyományának bemutatása néhány példával. - Azonosság és változás az irodalomban (pl. a kifejezésmódok, a témák, a hőstípusok változásai; irányzatok, programok).

IV. Kortárs magyar irodalom – 6 óra

A szaktanár által szabadon választott írók, művek

ÉRETTSÉGI KÖVETELMÉNYEK

5. témakör: Művek a kortárs magyar irodalombó

SZERZŐK / MŰVEK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	**Emelt szint**
Kortárs műalkotás: a mindenkori vizsga előtti utolsó harminc évben keletkezett (írt, bemutatott, megjelent) irodalmi alkotás.	- Legalább egy szerző néhány lírai vagy drámai, illetve epikai művének értelmezése az utolsó harminc évből. - A világlátás és a kifejezésmód sajátosságainak bemutatása egy-két mű lényegre törő értelmezésével. - Műrészletek értelmezése. - Memoriterek szöveghű és kifejező előadása. - Művekről szóló olvasatok, vélemények megértése. - A művekben felvetett kérdések néhány etikai, történeti, lélektani vagy társadalmi vonatkozása.	- Nyomtatott szöveg, digitális közlés. - Tájékozódás a kortárs irodalmi nyilvánosságban (pl. antológiák, irodalmi ismeretterjesztés, könyvhét, online irodalmi programok, események). - A művek hatása, fogadtatása – egy-két példa alapján. - Kritikák, interpretációk. - A művekben felvetett kérdések néhány etikai, történeti, lélektani, társadalmi, továbbá gondolati, filozófiai, esztétikai vonatkozása

V. Elmélyítés, összefoglalás, számonkérés, rendszerező ismétlés – 10 óra

TÉMAKÖR	JAVASOLT ÓRASZÁM
I. A modernizmus (a modernizmus kései korszaka) irodalma	17 óra
II. A magyar irodalom a XX. században II.	49 óra
III. A XX. századi történelem az irodalomban	8 óra
IV. Kortárs magyar irodalom	6 óra
V. Elmélyítés, összefoglalás, számonkérés, rendszerező ismétlés	10 óra
Összes óraszám:	**90 óra**